Tweede Kamer der Staten-Generaal **2**

Vergaderjaar 2014–2015

33 948 Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs in verband met het bevorderen van een arbeidsmarktrelevant en doelmatig opleidingenaanbod in het beroepsonderwijs (macrodoelmatigheid in het beroepsonderwijs)

Nr. 13 VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld 27 januari 2015

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft op 15 december 2014 overleg gevoerd met Minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over:

– **het wetsvoorstel Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs in verband met het bevorderen van een arbeidsmarktrelevant en doelmatig opleidingsaanbod in het beroepsonderwijs (macrodoelmatigheid in het beroepsonderwijs) (Kamerstuk 33 948**).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Wolbert

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Kler

kst-33948-13
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

Voorzitter: Lucas
Griffier: De Kler

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Beertema, Jasper van Dijk, Jadnanansing, Lucas, Van Meenen en Rog,

en Minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aanvang 11.00 uur.

De **voorzitter**: Welkom allemaal bij dit wetgevingsoverleg over macrodoelmatigheid. Het overleg mag maximaal tot 17.00 uur duren, maar ik stel voor om te proberen het ietsje sneller te doen. Het Kamerpersoneel heeft om 15.30 uur een kerstborrel. Het zou leuk zijn als ook het hier aanwezige personeel daarnaartoe kan.
De spreektijd bedraagt vijftien minuten per fractie voor twee termijnen.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Voorzitter. Op 6 december 2011 diende ik een motie in. Dat is op zichzelf niet heel bijzonder, behalve dan dat het ging om een motie die de regering vroeg om een studiebijsluiter te ontwikkelen, zodat aankomende studenten een bewuste studiekeuze zouden kunnen maken, waarbij ook het arbeidsmarktperspectief zou worden vermeld. Vandaag, drie jaar later, wordt dit nu ook voor het mbo wettelijk geregeld. Natuurlijk ben ik blij, omdat het fijn is om te merken dat je echt resultaten kunt behalen in de Kamer, maar vooral omdat het arbeidsmarktperspectief van opleidingen weer hoog op de agenda staat. Door de crisis en de jeugdwerkloosheid gaat het bij veel gesprekken tussen ouders en leerlingen niet meer alleen over wat leuk lijkt om te studeren, maar wordt er ook even bekeken of daar straks een baan mee te vinden valt. Een studiebijsluiter gaat bij dat gesprek helpen door objectieve informatie te verschaffen. Dat is goed nieuws, want als wij willen dat het economisch herstel een-op-een leidt tot minder werkloosheid, dan moeten wij én naar de werking van onze arbeidsmarkt kijken én zorgen dat vraag en aanbod kwalitatief gezien goed op elkaar aansluiten.
Ik stel de Minister drie vragen over de studiebijsluiter. Wordt op termijn ook de BPV-monitor (beroepspraktijkvorming) toegevoegd aan de bijsluiter, zodat leerlingen kunnen zien hoe tevreden werkgevers zijn over de opleiding? Kan, als de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) meer gegevens heeft over het arbeidsmarktperspectief van opleidingen op de middellange termijn, deze informatie via een knipperlichtsysteem ook in de studiebijsluiter worden opgenomen? Het gaat misschien wat ver om daar op dit moment al een amendement voor in te dienen, maar wij zouden wel graag zien dat de beleidsregels rond de studiebijsluiter bijgewerkt worden als er nieuwe informatie voorhanden is die leerlingen in staat stelt om een meer weloverwogen studiekeuze te maken. Graag een reactie van de Minister. Zal ook de inspectie gaan toezien op de juiste informatie in de bijsluiter en op de vindbaarheid ervan?
Met dit wetsvoorstel wordt weer een stap in de goede richting gezet. Ik wijs op de studiebijsluiter, maar ook op de betere handhaafbaarheid van de zorgplicht arbeidsmarktperspectief van scholen. Op stelselniveau wordt de zorgplicht van de Minister voor de doelmatigheid versterkt. En dat is nodig, zelfs als daar weer een aparte commissie voor nodig is. Door de kwalificatiestructuur, waarbij de roc's alle opleidingen met een crebo-nummer (Centraal Register Beroepsopleidingen) mogen aanbieden, is namelijk versnippering ontstaan. Er zijn nog steeds te veel kwalificatiedossiers en 40% van de opleidingen heeft minder dan achttien studenten. Op zich is klein natuurlijk fijn, maar door de concurrentie tussen roc's zijn

echt bizarre situaties ontstaan: twee roc's in dezelfde stad die beide een duur technieklokaal neerzetten zonder te kijken of ze het niet samen hadden kunnen doen en die vervolgens allebei met halflege lokalen zitten. Ook komt het helaas voor dat private initiatieven uit de markt worden gedrukt doordat roc's dezelfde opleiding in dezelfde regio gaan aanbieden. De bedrijfsschool van Fokker is daar helaas een mooi voorbeeld van. Mijn collega Ton Elias kon zich daar heel boos over maken en ik weet niet of het daardoor komt, maar gelukkig zijn Albeda en Zadkine inmiddels de samenwerking aangegaan. Misschien dat dat in Friesland ook nog wel een keer gaat gebeuren.
Feit is dat er prikkels in het systeem zitten om zo veel mogelijk leerlingen te trekken, het liefst voor de bol-opleiding (beroepsopleidende leerweg), want dat betaalt beter. Er worden dus opleidingen aangeboden die leerlingen leuk vinden. Door de studiebijsluiter en de verstevigde zorgplicht rondom arbeidsmarktperspectief en macrodoelmatigheid wordt die prikkel enigszins rechtgetrokken. De VVD blijft echter van mening dat wij moeten bekijken of het werken met kwalificatiedossiers in een landelijke kwalificatiestructuur nog wel toekomstproof is. Mogelijk is een accreditatiesysteem in de toekomst veel zinvoller. Immers, dan worden flexibiliteit, maatwerk en regionale verscheidenheid geboden. In de accreditatie worden de arbeidsmarktrelevantie en de macrodoelmatigheid in één keer meegenomen. Dat lijkt ons een veel makkelijker manier van werken. Graag een reactie van de Minister. Misschien dat ik over drie jaar ook dat voorstel nog eens terugzie in een wetsvoorstel.
Ik heb nog een paar vragen over het wetsvoorstel. Allereerst vragen wij ons af of de onafhankelijke commissie ook op basis van een verslechtering van het arbeidsmarktperspectief van een bepaalde opleiding – de Onderwijsraad spreekt van de knipperlichtnorm – de Minister kan adviseren een opleiding te sluiten. Is er een koppeling tussen de gegevens uit de studiebijsluiter en het werk van de onafhankelijke commissie? Wij stellen voor dat oranje en rode knipperlichten voor de onafhankelijke commissie als signaal dienen om op onderzoek uit te gaan. Wij gaan ervan uit dat dit wetsvoorstel alleen de bekostigde bol-opleidingen betreft, aangezien er bij bbl-opleidingen (basisberoepsgerichte leerweg) sowieso sprake moet zijn van arbeidsmarktperspectief. Anders lukt het de leerling namelijk niet om een werkbedrijf te vinden. Wat ons betreft moet bij het bepalen van de macrodoelmatigheid wel het bestaande private aanbod worden meegewogen, maar dit moet zich uitsluitend richten op het bekostigde onderwijs. Kan de Minister bevestigen dat het op die manier gaat werken?
Ook zouden wij graag willen weten of de onafhankelijke commissie de Minister straks adviseert over de instellingen die licenties krijgen om kleinschalige, unieke opleidingen aan te bieden. Ik kan mij voorstellen dat deze onafhankelijke commissie de Minister ook adviseert over voorstellen voor nieuwe opleidingen, die bijvoorbeeld een combinatie van modules uit verschillende kwalificatiedossiers zijn en die dus niet een-op-een aansluiten op de kwalificatiestructuur, maar die wel in een regionale behoefte kunnen voorzien. Is de Minister bereid om een voorstel uit te werken waarbij de onafhankelijke commissie ook die rol krijgt toebedeeld, al is het in de vorm van een experiment? Ik ben van mening dat dat een stukje extra flexibiliteit in het systeem geeft, waardoor instellingen de ruimte krijgen om goed naar hun regio te kijken en een opleiding op maat aan te bieden. Graag een reactie van de Minister.
Wij zijn blij dat er maar één commissie komt. Hoewel de afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt van het grootste belang is, mag er geen wildgroei in de polder ontstaan. Voor de afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt ligt de verantwoordelijkheid allereerst bij de scholen, dan bij de inspectie voor het handhaven van de zorgplicht, vervolgens bij de SBB om te zorgen dat de kwalificatiestructuur up-to-date blijft en nu, als ultimum remedium, bij de commissie en de Minister. Nogmaals, wij

denken dat een accreditatiesysteem een slimmere manier is om de kwaliteit van opleidingen, de flexibiliteit in opleidingen, de aansluiting op de arbeidsmarkt en een doelmatig aanbod te garanderen. Daarbij moet het bedrijfsleven nauw worden betrokken bij het accreditatieproces in het beroepsonderwijs. De VVD gaat ervan uit dat de Minister deze optie zal uitwerken in haar brief over een toekomstbestendig mbo-bestel. Opleidingen die aansluiten op de vraag van de arbeidsmarkt zijn de slimste en beste manier om jeugdwerkloosheid te voorkomen. Voorkomen is immers altijd beter dan genezen. Hoewel wij geen glazen bol hebben en arbeidsmarktperspectief geen harde wetenschap is, doen wij wat wij kunnen om jongeren zo goed mogelijk voor te bereiden op hun toekomst.

De heer **Beertema** (PVV): Mevrouw Lucas refereerde al even aan haar collega Elias met wie ik onder Rutte I nauw heb samengewerkt, ook op dit dossier. Wat mij een beetje verbaast, is dat de VVD nu wel met deze opgetuigde wet wil meegaan, terwijl er al zo veel beleidsinstrumenten in stelling zijn gebracht die hetzelfde beogen. Hoe waardeert mevrouw Lucas het advies van de Raad van State, die zich eigenlijk ook afvraagt of dit geen overregulering is voor iets wat op een veel eenvoudiger wijze ook te bereiken is?

Mevrouw **Lucas** (VVD): De VVD kijkt altijd met deze ogen naar een wetsvoorstel. Wij bekijken steeds of het wel echt nodig is. Er is een zorgplicht voor mbo-instellingen, maar die geldt voor de scholen. Er is op dit moment geen manier om naar het geheel te kijken en om de macro-doelmatigheid van het hele aanbod in de hand te houden. Ik denk dat het heel belangrijk is om ervoor te zorgen dat niet alle mbo's hetzelfde gaan doen. Er moeten niet in één stad twee bijna dezelfde dingen gebeuren, zoals bij Albeda en Zadkine het geval was. Ik denk dus dat dit wel degelijk iets toevoegt. Ik ben wel blij dat het uiteindelijk maar één commissie is geworden en dat er geen aparte commissie bij de SBB komt. De Raad van State was kritisch, maar ik denk dat daaraan redelijk tegemoetgekomen is met de aanpassingen in het voorstel.

De heer **Beertema** (PVV): Ik vind Rotterdam geen geweldig voorbeeld als pleidooi voor de casus van mevrouw Lucas. Juist daar gebeurden al prachtige, vrij experimentele dingen. Daar was deze hele wet niet voor nodig. Mevrouw Lucas is blij dat er één commissie komt, maar het is wel weer een commissie in die ongelooflijk drukke mbo-provincie. Er zullen allerlei onafhankelijke deskundigen benoemd worden. Heeft mevrouw Lucas een idee wie die onafhankelijke deskundigen zullen zijn?

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik denk dat die laatste vraag vooral aan de Minister moet worden gesteld. Ik ben heel erg blij dat het juist uit die polder wordt getrokken. Het mag niet zo zijn dat de polder zelf gaat adviseren over de macrodoelmatigheid van de polder. De onafhankelijkheid van de commissie vind ik dus juist een groot goed. Rotterdam is misschien inmiddels geen goed voorbeeld meer, omdat men daar tot een andere oplossing is gekomen. Tot nu toe zaten die twee roc's daar heel erg dicht op elkaar. Zij deden vaak dezelfde dingen. Zoals ik al zei: in Friesland is dat nog steeds het geval. Op dit moment hebben wij geen mogelijkheid om in te grijpen. Die mogelijkheid komt er nu wel met deze onafhankelijke commissie.

De heer **Van Meenen** (D66): Ik meende dat mevrouw Lucas het had over vrijheid die roc's zouden moeten hebben om kleinschalige, specialistische vakopleidingen te beginnen. Ziet zij niet het risico dat juist die kwetsbare kleinschalige opleidingen vermorzeld worden door het geweld van de roc's, die dat ook allemaal gaan aanbieden?

Mevrouw **Lucas** (VVD): Daarom heb ik de Minister ook gevraagd of het niet verstandig is om, als er straks met licenties zou worden gewerkt, de onafhankelijke commissie een voorstel te laten doen aan welke instellingen zo'n licentie gekoppeld kan worden, zodat wij voorkomen dat iedereen weer een kleinschalige unieke opleiding gaat aanbieden, waardoor we er weer veel te veel van krijgen. Ze moeten dus wel beschermd worden, maar het moet niet zo zijn dat elk roc zo'n opleiding gaat aanbieden. Dat kan nu helaas nog wel. Moeten wij er sowieso geen ondergrens voor hanteren? Als wij bepalen dat men pas bij zo veel deelnemers een opleiding mag starten, dan komt dat de dynamiek niet erg ten goede. Het systeem van licenties lijkt mij een mooie middenoplossing. De commissie moet daar een rol in gaan spelen.

De heer **Van Meenen** (D66): Volgens mij zijn wij het eens.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Wat heerlijk.

De heer **Rog** (CDA): Mevrouw Lucas heeft het over de studiebijsluiter en het arbeidsmarktperspectief. Dat is een van de belangrijke doelstellingen van het wetsvoorstel, die ook mijn fractie zeer deelt. Is mevrouw Lucas het met mij eens dat ook wanneer dit wetsvoorstel er niet zou liggen, roc's die bijsluiter en dat arbeidsmarktperspectief aan hun studenten zullen aanbieden?

Mevrouw **Lucas** (VVD): In de ideale wereld wel, maar bij het hoger onderwijs en met name bij het universitair onderwijs hebben wij gezien dat dit erg lang op zich laat wachten. Ik heb de motie in 2011 ingediend. In het hoger onderwijs is gekozen voor een vorm van zelfregulering. Men wacht tot de uiterste datum om het daadwerkelijk te gaan doen. Daarvoor moeten wij dreigen met een wettelijke plicht. Ik vind het goed dat het in het mbo nu gewoon vastligt. Ik sluit mijn ogen niet voor de prikkels in het bekostigingssysteem die het voor instellingen aantrekkelijk maakt om opleidingen aan te bieden die leerlingen leuk vinden, maar waarvan het arbeidsmarktperspectief niet altijd even groot is. Om dat te corrigeren, denk ik dat het goed is dat dit nu wettelijk wordt geregeld. Het allermooiste zou zijn als alle opleidingen dit helemaal uit zichzelf zouden doen, omdat zij het beste voor hebben met de leerlingen en hun arbeidsmarktkansen, maar ervaringen uit het verleden leren dat het helpt om dit gewoon vast te leggen.

De heer **Rog** (CDA): Ik hoor wat mevrouw Lucas zegt en ik begrijp dat zij bevestigt dat de sector dit heeft opgepakt en dat de studiebijsluiters en het inzicht in het arbeidsmarktperspectief eigenlijk al door de sector zijn opgepakt. Deze wet is daarvoor dus niet nodig.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Het klopt wel dat het mbo hierin veel meer dan het hoger onderwijs zelf zijn verantwoordelijkheid heeft genomen en dit onmiddellijk heeft omarmd. Het kan alleen geen kwaad om het ook wettelijk te regelen, zodat iedereen weet dat de instellingen dezelfde informatie moeten geven. Als je het niet regelt, is het mogelijk dat bepaalde mbo-opleidingen er niet aan meedoen. Ik vind het dus helemaal niet erg dat het in deze vorm in een wet wordt neergelegd. Het lijkt mij goed voor de student.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik kom nog even terug op de kleine opleidingen die mogelijk bedreigd worden door dit voorstel. Mevrouw Lucas zei dat wij misschien moeten kijken naar licenties. Kan zij nog eens toelichten hoe dat die kleine opleidingen zou beschermen?

Mevrouw **Lucas** (VVD): Omdat je voor sommige, heel specifieke opleidingen dan een licentie kunt uitgeven, waardoor bepaalde opleiders die mogen aanbieden. Dan kan er geen wildgroei ontstaan en vindt centralisatie plaats. Aan dat voorstel wordt nu gewerkt. De enige vraag die ik heb gesteld, is of het ook tot het werk van de onafhankelijke commissie gaat behoren om die licenties uit te delen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Aan dit voorstel wordt gewerkt, aldus mevrouw Lucas. Betekent dat dat het er wat haar betreft sowieso komt? Of komt zij zelf met voorstellen als het niet goed genoeg wordt uitgewerkt?

Mevrouw **Lucas** (VVD): Er is aan een commissie gevraagd om daarover te adviseren. Dat advies wacht ik af. Ik moet wel zeggen dat ik het idee van licenties wel interessant vind.

Voorzitter: Lucas

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Voorzitter. Iedere maandag geef ik maatschappijleer aan mijn vmbo-klas. Dat doe ik met veel plezier, omdat deze jongeren complexe maatschappelijke problemen vaak met een enorme frisheid kunnen bezien. Helaas kan ik er vandaag niet zijn, omdat wij dit debat voeren. Uiteraard heb ik hierover met hen gesproken. Nieuwsgierig als zij zijn, wilden zij meteen weten waar het debat over zou gaan. Over de aansluiting van het opleidingenaanbod op de arbeidsmarkt, dus over de vraag of je op school het juiste hebt geleerd om een baan te vinden, antwoordde ik. Er volgde een mooi gesprek met de klas over nut en noodzaak van een juiste studiekeuze. Dit soort gesprekken gun ik alle jongeren. Uit gesprekken en werkbezoeken maak ik op dat veel jongeren kiezen voor minder kansrijke opleidingen. Vooral jongeren met een multiculturele achtergrond kiezen veel te weinig voor techniek en te veel voor opleidingen met een moeizaam baanperspectief. Ik denk dat goede informatie en begeleiding kan helpen om de keuze voor een opleiding naar een baan met perspectief te verbeteren.
Daar gaat het vandaag over. Ik wil mijn hele klas goed voorbereiden op de stap naar een vervolgopleiding. Die studiebijsluiter is een voorbeeld van een goed instrument daarvoor. Jongeren en hun ouders moeten geholpen worden bij het maken van een goede keuze voor vervolgonderwijs. Jongeren kunnen niet altijd op eigen houtje overzien of hun opleiding wel in voldoende mate kansen op de arbeidsmarkt biedt. Daarom is het in hun belang dat de onderwijsinstellingen een zorgplicht krijgen als het gaat over de kwaliteit en de kansen op de arbeidsmarkt die een opleiding biedt. Die verantwoordelijkheid willen en kunnen heel veel mbo-scholen nemen. Het gaat om de verantwoordelijkheid om jongeren vaardigheden en kennis bij te brengen die zo goed mogelijk aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt en dus bijdragen aan de toekomst van de jongeren.
Toch zijn er opleidingen die geen rekening houden met de vraag naar personeel vanuit de arbeidsmarkt, waardoor jongeren dan maar onder hun niveau gaan werken of werkloos worden. Het is geen goed teken als een jongere die mbo sport en bewegen met een diploma heeft afgesloten, slechts een baan achter de kassa van de supermarkt weet te verwerven. Deelt de Minister deze beoordeling? Hoe laat zij dit meetellen bij de beoordeling van de opleidingen door de inspectie? Natuurlijk kent de arbeidsmarkt grillige ontwikkelingen en valt niet te verwachten dat de arbeidsmarkt er in de toekomst voorspelbaarder op wordt. Door de snelle technologische ontwikkelingen verandert de arbeidsmarkt continu. Veel huidige beroepen bestonden enkele jaren geleden nog niet en veel beroepen zoals wij ze nu kennen, zullen over een aantal jaar niet meer bestaan. Er komen banen bij en er verdwijnen banen. Daar moeten wij op inspelen. Jongeren moeten wendbaarder worden, zo stelt de WRR.

De heer **Rog** (CDA): Mevrouw Jadnanansing zegt terecht dat het buitengewoon ingewikkeld is om te weten welke opleidingen uiteindelijk opleiden tot een beroep in de toekomst. In 2007 leek het in de bouw fantastisch te gaan. Ging je toen studeren, dan bleek je in 2010 voor werkloosheid te zijn opgeleid. Denkt mevrouw Jadnanansing dat de overheid het beste kan bepalen welke opleidingen doelmatig zijn of dat dat het bedrijfsleven en de onderwijssector zelf zijn?

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Ik denk dat we geen van allen, noch de Minister, noch het bedrijfsleven, noch het onderwijs die glazen bol hebben. Het lijkt mij goed dat de Minister vanuit haar verantwoordelijkheid aangeeft dat er een gesprek moet komen. Wij zien dat er ook door deze wetgeving een dialoog tot stand komt. Men moet deze wet in gezamenlijkheid tot uitvoering brengen. Dus ja, het gesprek moet plaatsvinden tussen onderwijs en bedrijfsleven om na te gaan of de opleidingen die nu worden aangeboden, inderdaad toekomstproof zijn. Als dat niet het geval is, moet er iets gebeuren om ervoor te zorgen dat het in ieder geval enigszins in de richting komt. De heer Rog stipt dit complexe probleem terecht aan. Wij kunnen het gewoon niet voorspellen. Wat wij wel kunnen doen, is jongeren zodanig opleiden dat zij flexibel en wendbaar zijn, dat zij veel meer dan nu ondernemend zijn. Ze hoeven geen ondernemer te worden, maar ze moeten wel die ondernemende houding hebben. Er zijn jongedames die kapster willen worden. Daarin is op dit moment niet zo veel werk. Kapsters schijnen een fijne motoriek te hebben die heel erg goed inzetbaar is in de techniek. Zulke jongeren zou je willen verleiden om de techniek in te gaan. Dat kan als je als school daar veel meer de aandacht op vestigt. De school moet niet zeggen: dit is wat jij je hele leven lang gaat doen. Nee, de school moet met de leerling nadenken over wat hij of zij nog meer kan.

De heer **Rog** (CDA): Mijn vraag was dus of dit niet beter belegd kan worden bij het onderwijs of het bedrijfsleven zelf. Volgens mevrouw Jadnanansing kan de Minister met deze partijen in gesprek gaan, maar die bevoegdheid heeft zij toch nu ook al? Wat voegt deze wet precies toe wat de Minister nu niet kan?

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Zo ongeveer iedereen heeft gevraagd wat deze wet toevoegt. Dat is te lezen in het verslag en in de nota naar aanleiding van het verslag. Het blijft tot nu toe allemaal in een bepaalde vrijblijvendheid steken. Door deze wetgeving gaat het gestructureerder gebeuren. Weg met de vrijblijvendheid! Nadenken over het opleidingenaanbod gericht op het vinden van een baan is te belangrijk om het in vrijblijvendheid te laten gebeuren.
Wij hebben in deze commissie al vaker gesproken over het belang van ondernemerschap, flexibiliteit en creativiteit in het curriculum. Gaat de Minister hiervoor ruimte creëren? Hoe passen de keuzedelen uit de herziene kwalificatiestructuur hierin? Graag een uitgebreide reactie van de Minister.
Als beroepsopleidingen onvoldoende perspectief bieden op een betaalde baan, dan falen de instellingen in het volbrengen van hun maatschappelijke taak. Het uitgangspunt dat de verantwoordelijkheid voor het vaststellen van het opleidingenaanbod bij de onderwijsinstellingen ligt, onderschrijft de PvdA. Het moet vanzelfsprekend wel gebeuren in nauw overleg met andere onderwijsinstellingen en met het regionale bedrijfsleven. Ik wil hier overigens wel benadrukken dat er beweging in het mbo op gang is gekomen. Er zijn steeds meer goede voorbeelden van samenwerking tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Ik vraag de Minister om scherp te monitoren of deze zelfregulering ook werkt en zorgt voor het bijstellen van het aanbod van opleidingen. Ik vraag de Minister of zij de Kamer over twee jaar wil informeren over de resultaten van deze

aanpak. Wat is de afgesproken methodiek? Zijn de gesprekken op gang gekomen? Kan de Minister mij deze rapportage toezeggen?
Hoe wil de Minister voorkomen dat de zorgplicht ontaardt in overbodige bureaucratie en in een verantwoordingslast voor de instellingen?
De beschikbaarheid van stageplaatsen is en blijft een bron van zorg voor de Partij van de Arbeid. Als er een structureel tekort is aan stageplaatsen, dan geeft dit te denken over de kans op werkgelegenheid die een opleiding biedt. Deelt de Minister deze opvatting? Hoe plaatst zij deze bevinding binnen dit wetsvoorstel? Met de motie-Jadnanansing/Lucas (33 880, nr. 8) is gevraagd om een onderzoek naar barrières die werkgevers ervaren bij het aanbieden van stageplaatsen en leerwerkplekken. Wanneer kunnen wij de uitkomsten van dit onderzoek verwachten? Stel dat dit bruikbare gegevens oplevert in het kader van de doelmatigheid van ons onderwijs. Hoe zal de Minister de informatie dan in het wetsvoorstel verwerken?
Ik heb nog een vraag over de onafhankelijke adviescommissie, die de knoop doorhakt als er een verschil van mening ontstaat tussen partijen over een oplossing voor een ondoelmatig opleidingsaanbod. Hoe zal de Minister waarborgen dat deze commissie zo wordt samengesteld, dat ze beschikt over voldoende deskundigheid inzake beroepsonderwijs en arbeidsmarkt?
Ik begon mijn inbreng met de jongeren en ik eindig mijn inbreng met de jongeren. Het zou niet meer dan normaal moeten zijn dat de mening van jongeren wordt gehoord als het gaat om de kwaliteit van hun onderwijs, maar anders dan in het hoger onderwijs is dit niet bij wet vastgesteld. Dat is een omissie. Ik zou een pleidooi willen houden om de student een duidelijke rol te geven in de discussie over de onderwijskwaliteit binnen de instelling. Laat ervaringsdeskundigen, de studenten, meepraten over hoe het beter kan. Uiteindelijk bepaalt de kwaliteit van een opleiding het arbeidsmarktsucces van jongeren voor een groot deel. Samen met de heer Van Meenen heb ik hiertoe een amendement ingediend.

Voorzitter: Beertema

Mevrouw **Lucas** (VVD): Waarom dient mevrouw Jadnanansing dit amendement bij dit wetsvoorstel in? Natuurlijk is het belangrijk om studenten hierover te laten meepraten, maar wil mevrouw Jadnanansing dit opnemen in de studiebijsluiter?

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Nee, het is veel breder dan de studiebijsluiter. Dit gaat over veel meer. Dit gaat niet alleen om meepraten over een studiebijsluiter, maar ook om de vraag of de studenten leren wat zij moeten leren om straks op die arbeidsmarkt een plek te bemachtigen. Het is veel ruimer dan alleen maar die studiebijsluiter.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Volgens het amendement gaat het om het beoordelen van de onderwijskwaliteit. Maar gaat het niet meer om de leerlingtevredenheid over de onderwijskwaliteit? Hoe kunnen leerlingen de kwaliteit echt beoordelen?

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Ik weet niet of ik mevrouw Lucas goed begrijp, maar natuurlijk kunnen zij de kwaliteit van hun onderwijs beoordelen. Immers, zij zijn deelnemer aan het onderwijs. Zij hebben de docenten voor zich. Zij hebben hun boeken en het studiemateriaal voor zich. Zij kunnen beter dan wie dan ook beoordelen hoe het staat met de kwaliteit van het onderwijs.

Voorzitter: Lucas

De heer **Van Meenen** (D66): Ik sluit mij van harte aan bij de woorden van mevrouw Jadnanansing over het amendement. Ik denk dat studenten daar heel goed toe in staat zijn. Dat vinden wij in het hoger onderwijs ook, dus waarom niet in het mbo? Mevrouw Jadnanansing pleitte terecht voor een hoge mate van deskundigheid in de commissie die bij geschillen over doelmatigheid een uitspraak doet. Is zij van mening dat die uitspraak bindend moet zijn?

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Voor zover ik het goed heb begrepen is het een adviescommissie en niet een commissie die bindende uitspraken kan doen. Eerlijk gezegd denk ik ook dat het bij advies moet blijven. Ik heb niet echt over bindende adviezen nagedacht; het was voor mij geen vraag. Ik kan het mij goed voorstellen dat voor een adviescommissie is gekozen. Ik maak mij meer zorgen over de samenstelling van de commissie. Als je over zulke belangrijke zaken moet adviseren, moet je daar wel echte deskundigheid voor bezitten.

De heer **Van Meenen** (D66): Uiteraard moet het een deskundige commissie zijn, maar het gaat soms om kwesties tussen twee schoolbesturen, die beide een opleiding willen aanbieden. Dan speelt de vraag van macrodoelmatigheid. Misschien wil de ene partij voorkomen dat de andere iets aanbiedt, omdat dat leidt tot verdunning van de markt etc. Je zult een bindende uitspraak moeten doen om daar een einde aan te maken. Anders is het: fijn dat wij een advies van buitengewoon deskundige mensen hebben, maar wij gaan verder gewoon onze gang.

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Nee, de adviescommissie geeft advies, maar daar blijft het niet bij. Vervolgens komt de Minister om de hoek kijken. Als zaken niet worden nagekomen, dan komt er een waarschuwing, waar een aantal voorwaarden aan is verbonden. Daarna kan de Minister sanctioneren op bekostiging. Zij kan zelfs de heftige sanctie opleggen van het ontnemen van rechten. Het is geen vrijheid blijheid, integendeel.

De heer **Van Meenen** (D66): Het is goed om te merken dat mevrouw Jadnanansing en ik het ook nog eens ergens niet met elkaar over eens zijn.
Voorzitter. Goed opgeleide vakmensen vormen het fundament van onze samenleving en van onze economie. Met een diploma op zak hoort een starter snel een mooie baan te vinden. Daarom mag het niet zo zijn dat het beroepsonderwijs opleidt tot werkloosheid. D66 omarmt het streven naar een goede voorlichting aan de poort, betere perspectieven op de arbeidsmarkt en een goede spreiding van opleidingen. Mijn fractie heeft echter twijfels rond de vraag of het wetsvoorstel wel zijn doel bereikt. De zorgplichten zijn niet echt iets nieuws. Het voorstel lijkt vooral te leiden tot meer administratieve lasten. Administratievelastendruk is nooit de oplossing geweest om beter onderwijs te krijgen, zeker niet als daar kosten aanhangen van bijna 1 miljoen.
Het streven van het wetsvoorstel is sympathiek, maar de arbeidsmarkt is dynamisch. De grillen van de markt laten zich moeilijk voorspellen. Een scholier die te horen krijgt dat carrièrekansen voor het oprapen liggen, kan eenmaal met een diploma op zak in een verzadigde of gekrompen markt terechtkomen. Tot een paar jaar geleden motiveerden wij scholieren voor de bouw en de kinderopvang, maar enkele jaren later is de markt verzadigd, raken velen hun baan kwijt en worden scholieren opgeleid tot werklozen. D66 plaatst daarom vraagtekens bij de uitvoerbaarheid. Het is vooraf lastig te bepalen of een opleiding later relevantie heeft voor de arbeidsmarkt en of een starter binnen een redelijke termijn een baan in zijn sector kan vinden. Bij ons is nog niet bekend hoe de Minister haar

bevoegdheden mag en zal gebruiken voor naleving van deze zorgplichten. De beleidsregel zal immers pas openbaar worden als het wetsvoorstel door de Kamer is, oftewel op het moment dat de Kamer daarover niets meer te zeggen heeft. Wij mogen als Kamer toch wel verwachten dat de Minister ons hierover vooraf informeert? Is de Minister bereid openheid te geven over hoe de beleidsregels eruit komen te zien?
Via financiële prikkels wil de Minister komen tot minder kleine opleidingen, maar vergeet niet dat veel kleine opleidingen een kleine markt bedienen. Ik noem de Vakschool Schoonhoven, waar de goudsmeden en horlogemakers van de toekomst worden opgeleid. Door de behoeftes van de branche nauw af te stemmen op het opleidingsaanbod laten deze kleine scholen hun relevantie zien. Het vergroten van deze opleidingen kan de markt verstoren, terwijl het verder afbouwen van zulke opleidingen tot verlies van expertise leidt. Welke maatregelen zal de Minister nemen om unieke instellingen te beschermen?
Over de informatieplicht ben ik duidelijk. Een aankomend student hoort te weten wat de baankansen zijn bij een opleiding. Als consument van een opleiding moet je eerlijk en goed geïnformeerd worden. Momenteel hebben de deelnemersraden al instemmingsrecht over de manier waarop studenten worden ingelicht over hun opleiding. Wat D66 betreft zijn medezeggenschap en inspraak van groot belang. Studenten en docenten weten uit ervaring het beste wat goed is voor een student, zowel voor de huidige als de toekomstige. Daarom verrast het ons dat er bij die informatievoorziening van toekomstige studenten enkel een adviesrecht is van de medezeggenschap. Waarom krijgt de deelnemersraad geen instemmingsrecht voor de informatievoorziening van aankomende studenten?
Het wetsvoorstel gaat ook in op privaat gefinancierde opleidingen. D66 vindt het vreemd dat niet-bekostigde instellingen maar deels meegenomen worden in deze regeling. Zo mogen ze opleidingen blijven aanbieden die opleiden voor een verzadigde markt. Het is wellicht een stukje eigen risico: degene die betaalt bepaalt. Maar de consument hoort ook beschermd te worden. Eerlijke informatievoorziening is daarbij niet genoeg. Als je het volle pond voor een opleiding betaalt, mag je verwachten dat je niet wordt opgeleid tot werkloze. Daarnaast wordt de spreiding verstoord. Niet-bekostigde instellingen kunnen de opleidingsplekken voor bekostigde instellingen wegdrukken doordat zowel bekostigde als niet-bekostigde instellingen opleiden tot dezelfde arbeidsmarkt. Daarom heeft D66 een amendement ingediend waarmee ook niet-bekostigde instellingen volledig onder deze wetgeving komen te vallen.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik ben zeer verbaasd over dit amendement. Ik ken D66 als een partij die de liberale werking van de markt hoog in het vaandel heeft staan en dat wordt met dit amendement flink doorkruist. Ik vind het heel bijzonder dat wij een private aanbieder, die dus geen gebruik maakt van een bekostiging, aan dezelfde zorgplicht en macrodoelmatigheidseisen onderwerpen als bekostigd onderwijs. Die zorgplicht is juist aan de orde omdat er overheidsfinanciering aan ten grondslag ligt. Het is aan ons om te zorgen dat er zicht is op arbeidsmarktperspectief en dat het doelmatig gebeurt. Het is aan de private markt als het private opleidingen zijn. Dan is het gewoon aan de aanbieder en degenen die die opleiding volgen. Daar is geen rol voor de overheid. Ik ben dus zeer verbaasd over dit wat minder liberale voorstel van D66.

De heer **Van Meenen** (D66): Dat begrijp ik. Het is ook ingewikkeld. Natuurlijk zou ik het liefst hebben dat private opleidingen de volledige vrijheid zouden hebben. Daar zijn wij het onverkort over eens. Ik maak mij

er echter zorgen over dat wij aan de publieke kant van het onderwijs alles in het werk stellen om te proberen kwetsbare opleidingen overeind te houden, goede voorlichting te geven en ervoor te zorgen dat er geen ondoelmatigheid ontstaat, terwijl dit kan worden doorkruist door private aanbieders, die overigens soms gelieerd zijn aan bekostigde instellingen. Dit amendement is een uiting van mijn zorg. Ik kan het mij voorstellen dat er andere oplossingen voor zijn, maar het zou erg jammer zijn als wij aan de publieke kant alles in het werk stellen om het aanbod zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de behoefte en zo bedrijfseconomisch gezond mogelijk te maken, en er vervolgens een verstoring ontstaat van de private kant. Ik ben erg benieuwd naar een reactie van de Minister. Voorziet zij een andere mogelijke oplossing voor dit probleem?

Mevrouw **Lucas** (VVD): Dank voor dit eerlijke antwoord. Ik denk dat ik snap wat de heer Van Meenen bedoelt, maar dit amendement lijkt het tegenovergestelde te bewerkstelligen. Wat er nu gebeurt, is dat privaat aanbod uit de markt wordt gedrukt doordat roc's eenzelfde opleiding aanbieden. Het voorbeeld van VTOC Fokker is bekend. Is de heer Van Meenen bereid om te bekijken of wij samen tot een beter amendement kunnen komen? Wij moeten er wel voor zorgen dat bij het bepalen van de macrodoelmatigheid ook het private aanbod wordt meegenomen, maar wij moeten het ingrijpen beperken tot de bekostigde instellingen, omdat de overheid daar financiering voor beschikbaar stelt en daar een verantwoordelijkheid voor heeft.

De heer **Van Meenen** (D66): Ik ben natuurlijk altijd bereid om met mevrouw Lucas te kijken naar voorstellen die beter zijn dan mijn eigen voorstel, maar dat lukt niet automatisch als ik met mevrouw Lucas in gesprek ga. Ik denk dat het goed is om eerst de reactie van de Minister af te wachten. Natuurlijk zie ik het risico van private instellingen die weggedrukt worden door bekostigde, maar andersom is dat risico er ook. Dat is precies wat ik wil voorkomen. Laten wij bekijken of er een manier is om inderdaad de private opleidingen mee te nemen in de macrodoelmatigheid. Ik wil zo veel mogelijk vrijheid en ik zie dat die met dit amendement beperkt wordt. Laten wij even afwachten hoe de Minister hierop reageert.

Voorzitter: Lucas

De heer **Rog** (CDA): Ik ben met mevrouw Lucas erg geschrokken van het amendement van de heer Van Meenen, die hier blijk geeft van erg veel vertrouwen in de Staat, die zelfs bij het particuliere onderwijs moet ingrijpen als het gaat om de aansluiting op de arbeidsmarkt. Waar ziet de heer Van Meenen het grote probleem van ondoelmatigheid bij particuliere opleidingen dat hij met dit amendement wil oplossen?

De heer **Van Meenen** (D66): Die ondoelmatigheid is niet beperkt tot particuliere opleidingen, die ondoelmatigheid zit in het totale aanbod. En daar maken zowel bekostigde als niet-bekostigde opleidingen onderdeel van uit. Ik wil de heer Rog natuurlijk helemaal niet aan het schrikken maken, maar ik redeneer niet vanuit de instellingen. Ik redeneer vanuit de scholier en de student, die een keuze moeten maken. Zij moeten volkomen fair en goed onderwijs hebben, dat aansluit op de arbeidsmarkt. Ook particuliere aanbieders spelen daar een rol in. Nogmaals, ik wil de heer Rog niet bang of ongerust maken, ik wil dat wij een heel doelmatig en op de gebruiker afgestemd aanbod krijgen.

De heer **Rog** (CDA): Ik denk dat de heer Van Meenen het met mij eens zal zijn dat particuliere opleidingen er vooral zijn om te voorzien in een vraag vanuit de markt. Anders start men niet met zo'n opleiding. Voor mij is de

kernvraag bij het wetsvoorstel wat het toevoegt en wat de noodzaak ervan is. De heer Van Meenen voegt er nu een amendement aan toe dat weer tot extra administratieve lasten zal leiden bij de particuliere opleidingen. Heeft de heer Van Meenen voorbeelden van in zijn ogen ondoelmatige particuliere opleidingen die hem hebben gebracht tot de indiening van dit amendement?

De heer **Van Meenen** (D66): Ik ga hier geen namen en rugnummers noemen, maar wij moeten onszelf hier ook niet voor de gek houden. Er is een open markt voor aanbieders. Die markt beperkt zich niet tot van oudsher private aanbieders. Er is onderlinge concurrentie tussen mbo's gaande op een markt die voor hen nog een open gebied is. Ik maak mij daar zorgen om. Nogmaals, ik realiseer mij dat dit een paardenmiddel is, maar het is wel een manier om dit aan de orde te stellen. Het kan niet zo zijn dat wij als overheid heel braaf onze dingetjes regelen en onze instellingen met allerlei regels belasten, terwijl er daarnaast een wereld is die dat mogelijk verstoort. Daar maak ik mij zorgen om, in het belang van de toekomstige student. Ik ben benieuwd naar de reactie van de Minister en ik ben graag bereid om daar op een andere manier een oplossing voor te vinden. Wij moeten niet net doen alsof het probleem niet bestaat.
Iedereen in deze zaal streeft naar baanzekerheid voor de vakman en vakvrouw van morgen. Het voorstel van de Minister is sympathiek, maar bij de effectiviteit plaats ik mijn vraagtekens. Zoals ik al eerder benadrukte, laten de grillen van de arbeidsmarkt zich moeilijk voorspellen. Wij kunnen beter inzetten op nascholing. Komt een scholier met zijn diploma in een verzadigde markt terecht, dan moet hij zich breder kunnen oriënteren. Alleen door een leven lang te blijven leren, alleen door daar echt werk van te maken, houden mensen kans op de arbeidsmarkt. Geef dus ruim baan aan bijscholing, omscholing en doorstroming naar het hbo, maar ook aan een leven lang leren, dat vorm krijgt in het mbo, zodat een starter meer kans heeft op zijn welverdiende baan.

De heer **Beertema** (PVV): Voorzitter. De Minister kan in de PVV altijd een voorstander vinden als het gaat om aanscherping van de doelmatigheid van opleidingen. Er waren tientallen opleidingen die nauwelijks kans op werk boden, maar die niettemin door heel veel studenten werden gevolgd. Omdat de bekostiging de deelnemer volgt, zien de onderwijsinstellingen elkaar niet meer als partner, maar als concurrent. Dat brengt heel natuurlijk een behoefte aan profilering met zich mee. Met profilering is natuurlijk niks mis, mits zij zich richt op bijvoorbeeld het sociaalpedagogisch klimaat, op excellente leraren, op veiligheid, op zorg etc. Maar profilering louter om aantallen leerlingen te genereren, is pervers. En dat zien wij toch gebeuren als instellingen opleidingen uit de hoge hoed toveren die het vooral moeten hebben van prikkelende naamgeving. In Hilversum is er een mbo-opleiding tot junior producer. Wij hebben het gehad over circustheaterlessen, over mbo-opleidingen artiest. Ik heb mij indertijd heel erg geërgerd aan de twee opleidingen urban dance, whatever that is; gelukkig bestaan ze niet meer. Wij komen van ver, zal ik maar zeggen. Concurrentie leidt bovendien tot versnippering van opleidingen en een overschot aan gediplomeerden.
Zelfregulering – het woord is al een paar keer gevallen – waar ook dit voorstel weer van uitgaat, waarbij het aan de instellingen wordt overgelaten om de eigen positie ten opzichte van elkaar te bepalen en al dan niet samen te werken, lijkt vaak niet te werken. Ik zeg het nog maar een keer: zelfregulering in de publieke en semipublieke sector is gebaseerd op wensdenken, op mooipraterij, op een naïef mensbeeld. Het zou eindelijk eens afgelopen moeten zijn na alle faliekante mislukkingen die wij hebben zien passeren. Neem als overheid gewoon je verantwoordelijkheid een keer. Je hoeft als Minister, als overheid, niet altijd aardig gevonden te worden.

Een wet, welke wet dan ook, dient een hoog doel. Een wet wil de wereld beter maken, een sector overzichtelijker, efficiënter en inzichtelijker maken, en vooral zuurverdiend belastinggeld op de nuttigst mogelijke manier inzetten. Een wet wil bureaucratie vermijden en zelfs bestrijden. Maar doet deze wet dat? Wij hebben daar grote twijfels over. Wat de PVV vreest, is dat deze wet op papier ambitieus lijkt, maar in de praktijk zal leiden tot heel beperkte resultaten en veel rompslomp en bureaucratie. Het wordt dan een wet die het tegendeel bereikt van wat hij beoogt. De mbo-sector zelf heeft volgens de memorie van toelichting al meer oog voor arbeidsmarktrelevantie en doelmatigheid van opleidingen, veel meer dan voorheen. Instellingen weten elkaar al beter te vinden en wisselen bijvoorbeeld opleidingen uit. Zie het voorbeeld van Rotterdam. De sector heeft via de SBB daarnaast verschillende initiatieven genomen, zoals de studiebijsluiter. De werkwijze van de SBB richt zich op meer doelmatigheid met zelfs een recht op doelmatigheidsoverleg en een onafhankelijke geschillencommissie. Dat moet allemaal zijn beslag nog krijgen. Deze ontwikkelingen en initiatieven moeten eerst een kans krijgen voordat wij een grote nieuwe wet optuigen. Is de Minister dat met ons eens? Ik neem aan van niet, want wij zitten in een wetgevingsoverleg over deze wet. Zijn wij niet bezig met overregulering, met het maken van een wet omwille van het maken van een wet? Wordt deze wet gemaakt om hem toe te voegen aan de staat van dienst van dit kabinet, terwijl hij eigenlijk geen utilitair nut heeft en bovendien zaken regelt die op een veel eenvoudiger wijze zijn te regelen? Ik wil hierop graag een reactie, natuurlijk van de Minister maar het liefst ook van de collega's. De constructieve oppositie, de «noppositiepartijen», moet hierop echt reageren. Wij vinden de wet een voorbeeld van onze onlangs ingediende motie. Het onderwijs heeft behoefte aan rust, regelmaat en structuur. Als de Minister het onderwijs niet eens de tijd gunt om beleid te laten indalen en te laten uitwerken voordat zij het volgende zware beleidsinstrument er bovenop gooit, dan zal de effectiviteit van de eerdere maatregelen nooit gemeten kunnen worden.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik vraag me dan wel af wat de heer Beertema voorstelt. Enerzijds zegt hij dat het heel erg nodig is dat zuurverdiend belastinggeld op een doelmatige manier wordt besteed. Dat klinkt mij als muziek in de oren. Maar anderzijds hoor ik hem zeggen: laten wij maar even niks doen; dan komt het misschien vanzelf wel goed. Ik hoor graag een voorstel van de heer Beertema hoe dit beter geregeld had moeten worden. Of zegt hij: laten wij maar gewoon lekker niks doen; het komt vanzelf wel goed?

De heer **Beertema** (PVV): Mevrouw Lucas wordt bijna op haar wenken bediend. Ik heb nog één alinea en daarna kom ik erop hoe het beter en eenvoudiger zou kunnen.
De beleidsregels over het hoe en wanneer de Minister van haar bevoegdheid ten aanzien van die macrodoelmatigheid gebruik kan maken, zijn generieke, landelijke regels. Het mbo heeft daarentegen vooral een regionale oriëntatie. Bij arbeidsmarktrelevantie en doelmatigheid gaat het om regionaal maatwerk. Landelijke regels kunnen dit maatwerk niet op de juiste manier bieden en zullen daardoor altijd te generiek, te algemeen van aard zijn. Die landelijke regels bieden weinig houvast voor instellingen en voor de beoogde adviescommissie. Illustratief hiervoor is dat de memorie van toelichting in het kader van de zorgplicht spreekt van situaties waarin «na een redelijke termijn een substantieel aantal schoolverlaters geen baan heeft op het niveau van de opleiding, onder dat niveau werkzaam is of het arbeidsmarktperspectief van gediplomeerden voor de toekomst onder de maat is». Dat is vaag. De Raad van State wijst

ook op de onduidelijkheid rond de begrippen «arbeidsmarktperspectief» en «doelmatigheid». Al met al vergroot het wetsvoorstel hiermee de regeldruk, omdat de scholen met deze wet alles zelf moeten regelen als het gaat om het arbeidsmarktperspectief. De Minister heeft de overkoepelende overlegverplichting, die zich regionaal zou moeten oriënteren geschrapt en daarmee de scholen zelf opgezadeld met het organiseren van het beoordelen van die doelmatigheid en het arbeidsmarktperspectief. Volgens mij zitten de scholen daar helemaal niet op te wachten. Dat kan ik mij althans voorstellen. Misschien is het anders, maar dan hoor ik het graag.

Als het opleidingenaanbod doelmatiger moet en beter op de arbeidsmarkt moet aansluiten, dan zou dat naar het oordeel van de PVV veel beter bereikt kunnen worden met een financiële korting en een eenvoudiger en eenduidiger kwalificatiestructuur. De Minister zou gewoon wat vaker die bekostigingssanctie kunnen gebruiken of de rechten aan een opleiding onthouden. Die mogelijkheid heeft zij nu ook al. Het gevolg van een financiële korting en een meer eenduidige kwalificatiestructuur zou onderwijsinstellingen prikkelen om het opleidingsaanbod en de bedrijfsvoering veel efficiënter in te richten. Zo werkt dat nu eenmaal. Graag een reactie van de Minister. Deelt zij deze mening?

De PVV is van oordeel dat deze Minister steeds vaker de Raad van State negeert. Steeds weer legt zij die toch heel doorwrochte adviezen van de Raad van State naast zich neer. Dat deed zij met het wetsvoorstel voor het studievoorschot hoger onderwijs en dat deed zij bij het wetsvoorstel rond de SBB. De Staatssecretaris doet het met de woensdag te behandelen wet rond het onderwijstoezicht voor zeer zwakke scholen. De Minister negeert de Raad van State ook bij dit wetsvoorstel, want de raad acht dit wetsvoorstel onnodig. De Minister vindt het wetsvoorstel natuurlijk wel nuttig en doet enkele aanpassingen. Zo is de overlegverplichting over arbeidsmarktperspectief en doelmatigheid geschrapt. Kan de Minister uitleggen waarom juist deze overlegverplichting eruit wordt gehaald? Wat denkt de Minister hiermee te bereiken? De individuele scholen worden hierdoor opgezadeld met al die rompslomp en verantwoordelijkheid.

De PVV is van oordeel dat de beschikbaarheid en de bruikbaarheid van arbeidsmarktgegevens verbeterd dient te worden om zo het arbeidsmarktperspectief van de opleidingen vast te stellen. Daarover moet juiste en complete voorlichting worden verstrekt aan leerlingen. Hoe moet die tot stand komen als die overlegverplichting komt te vervallen?

Als instellingen hun zorgplichten arbeidsmarktperspectief en doelmatigheid onvoldoende invullen – dat gaat absoluut gebeuren – moet de Minister sancties treffen. Dat adviseert de Raad van State. De Minister heeft nu allerlei instrumenten om dat te doen. Zij kan rechten aan een opleiding onthouden en zij heeft bekostigingssancties, maar wat doet de Minister? Zij wil daarvoor beleidsregels vaststellen en geadviseerd worden door een nieuw in te stellen onafhankelijke adviescommissie. U hoort het goed, voorzitter. Het mbo wordt weer een adviescommissie rijker. De Minister zegt dat het de bedoeling is dat deze commissie bestaat uit onafhankelijke leden, zoals al die andere commissies ook bestaan uit onafhankelijke leden. Wat mij opvalt, is dat ze elkaar altijd kennen. Het is een heel klein wereldje. Vanwege hun expertise of vermeende expertise in het beroepsonderwijs en de arbeidsmarkt worden ze benoemd. Kan de Minister toelichten wie zij nou precies met die onafhankelijke leden bedoelt? Zijn dat weer de usual suspects, de links angehauchte kandidaten die toevallig op zoek zijn naar een nieuwe functie? Als de Minister de PVV de belofte kan doen dat er minimaal één PVV'er in die adviescommissie komt te zitten, dan kunnen wij het idee van zo'n commissie nog overwegen, maar dat bedoel ik natuurlijk niet serieus. Wij ambiëren zulke functies niet. PVV'ers zitten niet in deze Kamer omdat dat goed zou zijn voor hun cv.

Wat wij willen, is dat deze wet niet doorgaat. Wij willen dat de Minister het advies van de Raad van State serieus neemt. Wij willen dat de Minister beleidsarmer tewerk gaat. Wij willen dat de Minister de instrumenten die zij nu al heeft, inzet om het doel van macrodoelmatigheid te realiseren, en haar verantwoordelijkheid niet uitsmeert over de hele mbo-sector, waardoor wij aan het eind van de dag allemaal schuldig zijn en dus niemand schuldig is als het mislukt.
De PVV is van oordeel dat de Raad van State een zeer degelijk en bruikbaar advies heeft gegeven. Daarmee heeft de raad geprobeerd de Minister zich te laten realiseren dat er al genoeg instrumenten zijn. Ik maak de raad complimenten voor het werk dat hij steeds weer verricht om het ministerie en deze commissie te voorzien van objectieve en kwalitatief zeer waardevolle informatie. Ik geef de Minister mee dat de PVV niet overtuigd is van het nut van deze wet. Wij moeten geen wetten willen indienen om het indienen.

Voorzitter: Lucas

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik kan voor een heel eind meegaan met het pleidooi van de heer Beertema. Alleen dat van die PVV'er in die commissie vind ik wat lastig, want hoe moet de Minister bepalen wie een PVV'er is als je geen lid van die partij kunt worden, maar goed, dat zal de heer Beertema vast nog uitleggen in een notitie. Wat voegt deze wet toe? De tegenvraag, die mevrouw Lucas al stelde, is ook terecht. Wat doe je eraan als mbo's lekker doorgaan met het aanbieden van pretopleidingen om maar lekker studenten binnen te harken? Hoe gaat de heer Beertema dat aanpakken?

De heer **Beertema** (PVV): Ik zou vooral willen focussen op die regionale oriëntatie. Dat werkt al voor een heel groot gedeelte. De maatregelen die wij al genomen hebben, bijvoorbeeld de bijsluiter, moeten hun beslag nog krijgen. In de praktijk zie ik dat er op dit gebied al heel goede dingen gebeuren, maar het is allemaal nog zo vers en pril. Daarom roepen wij de Minister op om dat wat rust te geven en het proces zijn gang te laten gaan. Laten wij over een jaar of twee nog eens bekijken hoe het uiteindelijk gelopen is. En dat kunnen wij dan hier doen. Mijn voorstel om die generieke financiële kortingen op het mbo los te laten, is het beste voorstel dat je kunt doen. Het is eenvoudig en makkelijk te realiseren. Wij houden er geld aan over en de mbo-instellingen zullen dan gewoon op hun tellen gaan passen. Zij zullen alleen opleidingen gaan aanbieden die hoog aangeschreven staan en waar het arbeidsmarktperspectief absoluut van in orde is. Die samenwerking met het bedrijfsleven wordt daardoor aan alle kanten gestimuleerd. Wij zien daar gewoon veel heil in.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat lijkt me nu juist een lastig punt. Als je generieke kortingen op een mbo-school doorvoert, dan zal die school zoeken naar plekken waar hij het makkelijkst kan snijden. Is dat niet riskant voor die ambachtelijke, kleine opleidingen die volgens mij ook door de PVV worden gekoesterd? Hoe gaan wij die kleine opleidingen beschermen?

De heer **Beertema** (PVV): Het is niet kiezen tussen het een of het ander. Die grote roc's zullen inderdaad kun knopen gaan tellen en gaan snijden in de opleidingen waar veel te weinig leerlingen komen. Ze zullen uiteindelijk heel erg duur worden. Dan verdwijnen de opleidingen urban dance en noem maar op vanzelf. Ze zullen zich richten op degelijker opleidingen die wel degelijk arbeidsmarktperspectief bieden. Ook de jongeren zijn daar zo langzamerhand steeds meer van doordrongen, zodat zij almaar minder kiezen voor opleidingen waarmee zij hun ultieme droom kunnen waarmaken. Zij zullen een pragmatischer insteek kiezen en

bekijken waarmee zij een goede baan kunnen krijgen. Wij zullen heel zorgvuldig moeten blijven kijken naar de kleine opleidingen. Die moeten absoluut in de lucht gehouden worden, maar ik zie voorlopig nog niet het gevaar dat ze hierdoor in de problemen komen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het gaat natuurlijk om dat laatste. Die urban danceopleidingen zijn natuurlijk de goedkopere opleidingen, waarbij het makkelijker studenten binnenhalen is. Het klinkt goed, het heeft weinig inhoud, het is goedkoop en het trekt veel studenten. Daar wil je vanaf, maar die intensieve ambachtelijke opleidingen wil je behouden. Hoe wil de heer Beertema die opleidingen beschermen?

De heer **Beertema** (PVV): Wij moeten op een andere manier naar macrodoelmatigheid kijken. Die kleine opleidingen moeten gekoesterd worden en dat worden ze ook. Ik ben niet zo bang dat ze onderuit zullen gaan als de macrodoelmatigheid zal worden behandeld zoals wij dat voorstellen. Ik zie die gevaren echt niet. Die opleidingen hebben een enorme reputatie en staan bij ouders en leerlingen heel hoog aangeschreven. Ze zullen die toestroom vanzelf houden. De meeste werken met een beperkt toelatingsbeleid en zo moet dat ook blijven. Het zijn heel degelijke opleidingen die hun aantrekkelijkheid absoluut zullen behouden.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik ben altijd enorm gecharmeerd van voorstellen waarbij je zo min mogelijk doet en waarbij je zo veel mogelijk zelfregulering creëert. De heer Beertema maakt op dit punt echter een denkfout. Als je een generieke korting op het macrobudget toepast, wordt het voor opleidingen of instellingen des te belangrijker om zo veel mogelijk leerlingen aan zich te binden om een zo groot mogelijk deel van het overgebleven budget naar zich toe te trekken. Ik denk dat daar een perverse prikkel in zit om allerlei opleidingen te gaan aanbieden waar een grote vraag naar is bij de leerlingen omdat ze leuk zijn, maar niet omdat ze per definitie een enorm arbeidsmarktperspectief hebben. Het zal de doelmatigheid ook niet vergroten. Wat vindt de heer Beertema van het voorstel dat ik eerder heb gedaan en ook vandaag weer heb voorgelegd om het via een accreditatiesysteem in één hand te brengen? Dan kun je de kwaliteit van de opleidingen via accreditatie bepalen, maar kun je ook de macrodoelmatigheid en het arbeidsmarktperspectief meenemen.

De heer **Beertema** (PVV): Ik ben daar toch niet zo bang voor. De maatregelen die vanaf Rutte I zijn genomen – Minister van Bijsterveldt was hier heel actief mee bezig – hebben hun weerslag al gekregen. Maar het is nog een vrij pril verhaal. Het moet nog verder uitgewerkt worden. Die bijsluiters, die voorlichting van de leerlingen door decanen, richten zich heel duidelijk op dat arbeidsmarktperspectief. Die jongeren en vooral hun ouders zijn daar gevoelig voor. Wij leven in harde tijden met veel werkloosheid. Mensen kiezen voor pragmatiek, zij maken pragmatische keuzes. Opleidingen met alleen maar mooie namen zullen vanzelf door het beleid met die bijsluiters kleiner worden. Scholen zullen ervoor kiezen om dergelijke opleidingen niet meer aan te bieden, omdat het uiteindelijk gewoon niks oplevert en voorbijgaat aan de zorgplicht die ze voor leerlingen en de samenleving hebben. Mijn oproep is: laat het nou even betijen, laat het even gaan, kijk hoe het zich ontwikkelt. Het gaat de goede kant op. Grijp in op een duidelijke, korte manier, waardoor de scholen gewoon een stevige les krijgen. Wentel niet alles af op allerlei commissies en zelfregulering. Dat is overbodig. Het vergroot alleen maar de drukte in die overvolle sector en juist daar moeten wij vanaf. Neem de verantwoordelijkheid als overheid, kort en duidelijk, en laat het veld verder het werk doen.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik vind het een enorm compliment van de heer Beertema dat hij het idee heeft dat de studiebijsluiter, die ik in 2011 heb voorgesteld, dé oplossing is voor alle problemen op dit gebied. Ik denk dat er iets nodig is om ervoor te zorgen dat de zorgplicht op nationaal niveau voor het hele stelsel beter nageleefd kan worden. Ik hoop dat de heer Beertema nog eens met mij mee wil denken over de manier waarop het accreditatiesysteem zou kunnen werken.

De heer **Beertema** (PVV): We zullen zeker kijken naar dat accreditatiesysteem. Mevrouw Lucas weet dat het accreditatiesysteem in het hoger onderwijs nogal wat is. Het heeft daar absoluut zin. Mocht het in het mbo ook zegenrijk kunnen werken, dan gaan wij daar zeker naar kijken.

Voorzitter: Lucas

De heer **Rog** (CDA): Voorzitter. Net als de andere aanwezige partijen wil het CDA dat het mbo goed aansluit op de (regionale) arbeidsmarkt. Dat willen alle mbo-opleidingen en het bedrijfsleven ook. Wij hebben dus een zeer gedeeld belang. In het verleden is er te vaak kritiek geweest op ondoelmatige opleidingen, opleidingen waarvan het onduidelijk was of er wel werk in te vinden was. Wat dat betreft kan het CDA zich vinden in het doel dat de Minister met deze wetgeving heeft.
Maar het CDA is er niet van overtuigd dat om dat doel te behalen, nieuwe wettelijke regels nodig zijn. In de schriftelijke ronde heb ik gevraagd of het niet verstandig zou zijn om eerst de resultaten van allerlei maatschappelijke ontwikkelingen en initiatieven af te wachten. De Minister heeft daarop gereageerd. Zij schreef dat het mogelijk is dat maatschappelijke initiatieven geen soelaas bieden. Dat klopt, dat is mogelijk. Misschien dat al die initiatieven geen soelaas bieden, maar zullen wij niet eerst eens afwachten wat de uitkomst van die initiatieven is? Als ze onverhoopt geen soelaas bieden, is het dan niet passender om sectorafspraken te maken in convenanten met het mbo en het bedrijfsleven in plaats van nieuwe wettelijke normen te stellen?
Er zijn in de afgelopen jaren al veel initiatieven genomen door het bedrijfsleven, het beroepsonderwijs en de SBB om de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren. Waarom het effect van deze maatregelen niet eerst afwachten? Waarom gelijk weer nieuwe, extra regelgeving? Kan de Minister toelichten waarom de bekostigingssanctie bij het niet voldoen aan het arbeidsmarktperspectief niet kan in het huidige wettelijke kader? Heeft zij hiervoor wel nieuwe wetgeving nodig? Waarom wacht de Minister niet het effect af van de bezuiniging van 120 miljoen euro, die als prikkel zou moeten dienen voor het realiseren van een doelmatiger opleidingenaanbod? Is de Minister van mening dat mbo-opleidingen hun studenten geen inzicht meer zullen geven in hun arbeidsmarktperspectief en dat studiebijsluiters onmiddellijk weer afgeschaft zullen worden als deze wet niet zou worden aangenomen?
De hoofdvraag voor het CDA is: welk probleem lost deze wet op dat niet door de sector zelf kan worden opgelost? Over welk instrumentarium beschikt de Minister thans niet en na aanneming van het wetsvoorstel wel, waardoor die doelmatigheid beter zal worden? Waarom is de Minister zo gebrand op aanvullende mogelijkheden om ondoelmatige opleidingen een bekostigingssanctie op te leggen?
Het is moeilijk om te plannen op de arbeidsmarkt van morgen. Ook daarover is eigenlijk iedereen het eens. Vraag dat maar aan de studenten bouwkunde die hun opleiding in 2007 zijn gestart. Is de Minister het met het CDA eens dat bedrijfsleven en onderwijs misschien wel beter weten welk arbeidsmarktperspectief opleidingen hebben dan de overheid?
Het schrappen van ondoelmatige opleidingen zal leiden tot een bezuiniging; dat is zeker. De vraag is alleen of met die bezuinigingsdoelstellingen alleen in ondoelmatigheid geschrapt zal worden of dat uiteindelijk

niet een deel van de bezuinigingsmaatregel van 120 miljoen euro ook de kwaliteit van het beroepsonderwijs zal verminderen of de klassen groter zal maken. Graag een reactie van de Minister.
Waar de noodzaak en de opbrengst van dit wetsvoorstel nog niet duidelijk zijn, is het al wel duidelijk dat aanneming ervan zal zorgen voor veel aanvullende administratieve en uitvoeringslasten. Eenmalig gaat het om 4,2 miljoen euro. Dat is niet niks. Ieder jaar opnieuw zal de sector gebukt gaan onder een extra administratieve last ter grootte van 1,2 miljoen euro. Onduidelijk is of en zo ja hoeveel de besparing aan de andere kant is. Kan de Minister toelichten wat hier tegenover staat? Is de Minister niet bang dat dit wetsvoorstel leidt tot verdere schaalvergroting door concentratie van opleidingen in grote roc's? Macrodoelmatigheid is één, maar hoe borgt de Minister de pluriformiteit en de kleinschaligheid van het opleidingenaanbod? Houdt de Minister rekening met mogelijk hogere kosten voor de ov-kaart voor mbo'ers, omdat zij verder moeten reizen als steeds meer opleidingen zich concentreren in grotere roc's? De Minister gaat in haar verslag niet uitgebreid in op de vraag waarom niet wordt ingezet op het vereenvoudigen van de kwalificatiestructuur. Graag een reactie.
Het komt vaak voor dat studenten hun gewenste opleiding niet kunnen doen op niveau 3. Zij moeten dan óf op niveau 2 instromen óf op niveau 4. In het eerste geval presteren zij onder hun niveau, in het tweede geval kunnen zij de kwaliteit van niveau 4 naar beneden halen, omdat ze dat eigenlijk niet aankunnen. Dit maakt de opleiding voor studenten die wel echt op niveau 4 zitten, weer te weinig uitdagend. Graag ook hierop een toelichting van de Minister.
Net als het wetsvoorstel waarbij de taken van de kenniscentra werden overgeheveld naar de SBB, gaat dit wetsvoorstel gepaard met een bezuiniging die wordt verpakt in een sausje van kwaliteitsverbetering. Op dit moment zijn wij nog niet overtuigd van die kwaliteitsverbetering, noch van de noodzaak van dit wetsvoorstel. Wij zien wel dat het onderwijs wordt geconfronteerd met nieuwe administratieve lasten en dat dit kabinet niet afwacht hoe eerdere wetgeving, maar vooral ook de initiatieven uit de sector zelf uitpakken. Het doet mij pijn om te zeggen, maar het lijkt erop dat wij opnieuw uitgaan van wantrouwen in de sector. Wij lijken alleen aan nieuwe wetgeving te hechten. Het CDA plaatst daartegenover dat wij vertrouwen mogen hebben in de initiatieven die op dit moment worden ondernomen en dat wij de sector, de roc's, de verantwoordelijkheid moeten geven die bij hen hoort te liggen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. We spreken over de wet macrodoelmatigheid in het beroepsonderwijs. Daarmee wil de Minister bereiken dat mbo-scholen hun aanbod aan opleidingen beter afstemmen op de vraag. Het is begrijpelijk dat je kritisch kijkt naar opleidingen die weinig kans op een baan bieden. Het mbo leidt op tot de beroepspraktijk, dus aansluiting op de arbeidsmarkt is heel belangrijk. De toekomstige arbeidsmarkt valt echter moeilijk in te schatten. Over vijf jaar kan alles anders zijn. Hoe gaat de Minister regelen dat de inschattingen over kansen van opleidingen realistisch zijn?
Het volgende punt maakt de wet nogal vaag. Het starten en stoppen van opleidingen laat de Minister grotendeels aan de instellingen zelf over. Hoe gaat dan bereikt worden wat de Minister beoogt? Kijken instellingen voldoende naar het arbeidsmarktperspectief of hebben ze ook andere doelen, zoals het binnenhalen van zo veel mogelijk studenten? Wat gaat deze wet daaraan precies veranderen? Hoe gaat de Minister voorkomen dat instellingen vooral kleine, maar wel zeer waardevolle opleidingen gaan sluiten? Hoe gaat zij bevorderen dat instellingen grote opleidingen afbouwen die misschien vanwege hun naam heel veel studenten trekken, maar die in de praktijk weinig perspectief bieden? Graag een toelichting.

Kijk eens naar de Keuzegids voor 2015. Wat zien wij daar? Kleine mbo's zijn de beste. Grote roc's trappen in de val van grootschaligheid, zegt hoofdredacteur Frank Steenkamp. De binding van de leerlingen met de opleidingen raakt volgens hem zoek. Dit lijkt mij de sleutel tot succes. Op naar kleinschaligheid! Hoe gaan wij dit stimuleren? Ik kijk even naar pag. 4 van de nota naar aanleiding van het verslag. Daar staat dat er pilots zullen worden gedaan, dat er een verkenner is aangesteld en dat er eind 2014 iets zal worden verteld. Volgens mij is dat nu, dus graag een update.
Het voorstel gaat gepaard met een forse bezuiniging van 120 miljoen euro. Hoe voorkomt de Minister dat dit een prikkel wordt om grote opleidingen in stand te houden en kleine, duurdere opleidingen snel af te bouwen? Op welke manier wordt dit bedrag precies bezuinigd?
Ik verwijs naar pag. 7 van de nota naar aanleiding van het verslag. Ik laat de Minister eventjes meegenieten, want volgens mij blijkt uit deze zin hoe breekbaar, hoe fragiel de wens van het voorstel is: «Verwacht mag worden dat de maatregelen uit het wetsvoorstel in combinatie met een korting op het macrobudget van 120 miljoen euro, instellingen stimuleert het eigen opleidingenaanbod onder de loep te nemen en over kleine opleidingen, die kwetsbaar zijn op de punten kwaliteit en/of financiële continuïteit, met andere instellingen (in de regio) in gesprek te gaan over wie welke opleiding het beste zou kunnen verzorgen.» Dat is nog eens een zin. De korting op het macrobudget hoeft in dat geval geen negatief effect te hebben op het budget voor kleine opleidingen. Daar zit dus een verwachting en een wens in. Graag een toelichting van de Minister op de manier waarop zij denkt dat de bezuiniging uitvalt. Dit is de wens, maar het kan dus ook heel anders gaan. Het kan ook gewoon een platte kaasschaaf zijn. Daar had ik het al over met de heer Beertema.
De Onderwijsraad adviseerde twee jaar geleden om unieke opleidingen extra te bekostigen. Dat klinkt als een verstandig advies. Wordt het ook opgevolgd? De Minister zei in een debat in september dat bepaalde ambachten exclusief aan vakinstellingen moeten worden voorbehouden. Dat is een goed plan. Hoe staat het daarmee en hoe verhoudt dit zich tot het advies van de Onderwijsraad?
Invoering van de verplichte meldingsplicht moet voorkomen dat unieke opleidingen zullen verdwijnen, maar het melden van sluiting voorkomt sluiting natuurlijk niet zolang de Minister de beslissing aan de instelling laat. Deelt zij die mening? Ook de Raad van State merkt op dat kleine, unieke opleidingen de laatste jaren niet ongemerkt zijn verdwenen, maar dat melden weinig effect heeft, omdat er geen enkele voorwaarde aan wordt verbonden. Is het afdoende als een opleiding op zijn website aangeeft tot sluiting over te gaan?
Het voorkomen van gaten in het onderwijsaanbod zou gewaarborgd worden door de informatieplicht, maar wanneer een onrendabele opleiding om reden van kostenbesparing wordt gesloten, is dit een keuze van de instelling zelf, zo schrijft de Minister. Hoe gaat zij waardevolle opleidingen beschermen?
De hamvraag blijft: waarom zouden instellingen met deze wet doelmatiger worden? Vanwege de bezuiniging? Dat zou kunnen, maar dan is het de vraag of zij de juiste opleidingen gaan sluiten. Een populaire opleiding blijft natuurlijk aantrekkelijk vanwege de bekostiging. Hier heeft de Raad van State forse kritiek op. Hij geeft een zware beoordeling van de wet. De raad adviseert het kabinet om de wet niet naar de Tweede Kamer te zenden dan nadat met het vorenstaande rekening is gehouden. Dat is van de vijf de op een na meest kritische beoordeling. De raad vindt «dat de noodzaak van het wetsvoorstel niet aannemelijk wordt gemaakt». De wet voegt geen wezenlijke sturende regels toe, terwijl de nieuwe regels wel leiden tot aanzienlijk meer administratieve lasten. In combinatie met de korting van 120 miljoen bestaat het risico dat kleine, maar betekenisvolle opleidingen in de knel komen. Dat is niet mis. De Minister kan zeggen dat zij uiteindelijk een sanctie kan instellen. Als de instelling niet doet wat zij

wil, kan zij ingrijpen, maar hoe snel gaat dit in werkelijkheid gebeuren? Graag hoor ik of de regering de wet op basis van deze pittige kritiek heeft heroverwogen.
Is het juist dat deze wet per 1 januari aanstaande moet ingaan? Ik wijs erop dat de Eerste Kamer er dan nog niets over heeft kunnen zeggen. Is dit weer een haastklus of ligt het anders?

De **voorzitter**: Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van de Kamer.

De vergadering wordt van 12.24 uur tot 13.15 uur geschorst.

Minister **Bussemaker**: Voorzitter. Ik begin met de hoofdlijnen aan te geven, alsmede de reden van dit wetsvoorstel. Daarbij kan ik al veel vragen van de leden meenemen. Daarna zal ik ingaan op de samenhang met ander beleid. Vervolgens kom ik op de uitwerking van de zorgplicht: hoe krijgt deze vorm en wat kunnen alternatieven zijn? Het volgende thema betreft de handhaving en tot slot behandel ik de kleine, unieke opleidingen.
Het mbo speelt een cruciale rol in het opleiden van vakmensen. Verschillende leden hebben daaraan gerefereerd. Mevrouw Lucas zei dat de aansluiting tussen vraag en aanbod van groot belang is. De heer Van Meenen had het over het belang voor de Nederlandse economie. Mevrouw Jadnanansing gaf aan dat juist de voorbereiding op het beroep een heel belangrijk onderdeel is. Wij kunnen vaststellen dat de uitgangspositie goed is. Dat concludeerde ook de OECD na een grondige blik op ons stelsel. Zo vinden gediplomeerde schoolverlaters gemiddeld binnen een maand een baan en is het mede aan ons mbo te danken dat de jeugdwerkloosheid in internationaal perspectief laag is, ondanks de lange recessie. Dit betekent echter niet dat er geen reden is tot zorg. Wij hebben in eerdere tijden ook gezien dat een aantal grotere opleidingen zich gedurende een langere periode kenmerkt door een groot aantal werkloze gediplomeerde schoolverlaters. Ik zeg met nadruk: een langere periode. Ik begrijp heel goed dat de arbeidsmarkt dynamisch is en dat er snelle veranderingen kunnen optreden.
Dit wetsvoorstel gaat over die opleidingen waar langdurig sprake is van een hoge werkloosheid onder afgestudeerde jongeren. Dat zien wij bijvoorbeeld bij administratief medewerker niveau 2 en mediavormgever niveau 4. Ook zijn er opleidingen te vinden waar te veel gediplomeerden na het afronden van de opleiding een baan krijgen onder hun niveau. Als dat structureel wordt, is dat ook een probleem. Denk aan verkoper niveau 2 en timmerman niveau 3. Vanuit andere sectoren, zoals de techniek, overtreft de vraag naar vakkrachten juist het aantal gediplomeerden en worden er tekorten verwacht. Dit is bijvoorbeeld het geval bij werktuigbouwkunde, waarvan het Research Centre for Education and the Labour Market (ROA) aangeeft dat er grote knelpunten in de personeelsvoorziening worden verwacht. Daarnaast moeten wij er rekening mee houden dat de arbeidsmarkt steeds andere eisen stelt aan mensen. De snelheid van veranderingen als gevolg van ICT-ontwikkelingen en globalisering neemt toe en dat vraagt om responsief en adaptief onderwijs. Anders gezegd, dat vraagt om mbo’ers die wendbaar en weerbaar zijn en om instellingen die daarmee kunnen omgaan. Wij hebben de afgelopen tijd al vaker gesproken over de maatregelen uit de brief Ruim baan voor vakmanschap. Ook daarin heb ik een aantal maatregelen aangekondigd die in onderlinge samenhang naar mijn idee tot verbeteringen moeten leiden. Ik hecht eraan dat datgene wat wij hier vandaag bespreken, in die context wordt gezet. Dat betekent dat wij het in samenhang moeten zien met al die andere maatregelen die wij nemen: bewuste keuzen, aantrekkelijk vakmanschap, vermindering van kwalificatiedossiers, investeringen in een regionaal investeringsfonds, etc.

Ook voor dit wetsvoorstel geldt dat het meer bevat dan het hoofdpunt dat wij vandaag bespreken: de doelmatige leerwegen. Het bevat ook het belang om aankomende studenten van goede objectieve gegevens over de kwaliteit van het onderwijs te voorzien. Het betekent dat instellingen het voornemen om een opleiding te starten of te stoppen tijdig moeten melden. Er zitten dus meer elementen in dan misschien het hoofdpunt van de zorgplicht.
De heren Beertema en Rog hebben zeer indringend gevraagd waarom het wetsvoorstel eigenlijk nodig is. De heer Rog vraagt of het niet beter met convenanten kan worden geregeld. De heer Beertema wil direct de bekostiging intrekken als er iets niet deugt. Het gaat om een samenhang van maatregelen. Ik heb heel veel vertrouwen in de zelfregulering. Dat zit dus ook in het wetsvoorstel: eerst zelfregulering. Maar als instellingen er niet uitkomen, dan is er voor mij de mogelijkheid om in te grijpen. Als ik naar de heer Beertema zou luisteren, zou ik direct de bekostiging moeten intrekken. Dat is een zwaarwegend middel, waarmee je ook studenten dupeert. Daarom wil ik dat niet al te lichtzinnig hanteren. Je hebt een aantal stappen voor overweging nodig.
Dit wetsvoorstel bevat dus een concretisering van de zorgplicht van het arbeidsmarktperspectief. Instellingen mogen alleen opleidingen aanbieden waarmee na afronding binnen een redelijke termijn een baan gevonden kan worden op het niveau van de gevolgde opleiding. Ik introduceer daarnaast de zorgplicht doelmatigheid. Instellingen worden verplicht om bij het aanbieden van een opleiding te zorgen voor een doelmatige spreiding van voorzieningen om zo ook de rijksbijdrage doelmatig aan te wenden. Het verplicht instellingen ook om het voornemen van het starten of stoppen van een opleiding aan te melden. Op basis van dit overleg wordt het bedrijfsleven in staat gesteld om tijdig het gesprek aan te gaan over nut en noodzaak van het al dan niet continueren van een opleiding en over wat daarvoor nodig is, bijvoorbeeld een extra aanbod van leerwerkbanen, zodat de SBB daar haar verantwoordelijkheid kan nemen. Dan zorgen wij er dus voor dat leerlingen niet alleen een opleiding volgen, maar daarna ook de kans hebben op een goede overstap naar de arbeidsmarkt. Tot slot vraag ik van instellingen om aanpassingen in het portfolio als gevolg van deze verplichtingen te verantwoorden in het jaarverslag.
Het is dus niet zo dat instellingen niet ook zelf maatregelen kunnen nemen. Wij weten dat de afstemming tussen scholen en bedrijfsleven niet altijd leidt tot die goede aansluiting en dat er opleidingen zijn met veel schoolverlaters. Met dit wetsvoorstel willen wij de mogelijkheden creëren om in te grijpen waar het nodig is.
De heren Beertema, Rog en Van Meenen vroegen hoe het zit met het advies van de Raad van State. Is het wetsvoorstel wel nodig? Natuurlijk is binnen de huidige kaders nu al het een en ander mogelijk, maar naar mijn idee zijn aanvullende maatregelen echt wenselijk. Zo zijn instellingen op basis van de huidige wetgeving nog niet verplicht om aspirant-deelnemers informatie te verstrekken over het arbeidsmarktperspectief. Dat is volgens mij iets wat deze Kamer breed wenst. Dat gaan wij met dit wetsvoorstel regelen. Er is nog niet de verplichting voor instellingen om voornemens te melden over het stoppen of starten van opleidingen, terwijl die informatie wel van belang is voor het onderwijs en het bedrijfsleven om het gesprek met elkaar aan te gaan. Is het erg als een opleiding stopt? Dat hoeft niet erg te zijn, maar als het wel erg is en het bedrijfsleven het erg vindt, dan is er wel reden om het gesprek met elkaar te voeren. Natuurlijk mag je ervan uitgaan dat dit in veel regio's gebeurt. Gelukkig kan ik dat ook bevestigen. Tegelijkertijd heeft de Kamer mij de afgelopen jaren wel een- en andermaal bevraagd over opleidingen. De heer Van Dijk sprak van pretopleidingen die door instellingen worden aangeboden, terwijl wij weten dat er geen arbeidsmarktperspectief is. Dan moet je toch iets kunnen doen. Daarmee wordt ook het sanctierepertoire

verbreed. Het huidige kader biedt namelijk alleen de mogelijkheid tot het ontnemen van rechten en dat vind ik een disproportionele sanctie. Dan zeg je gelijk: wij stoppen met de opleiding. Studenten kunnen dan niet meer instromen en in veel gevallen de opleiding niet meer afmaken. Wij kiezen nu voor het geven van een waarschuwing. Wij kunnen nu ook de bekostiging opschorten. Dat kan helpen om tot een goede afstemming te komen.
Wat heb ik met het Raad van Stateadvies gedaan? De heer Beertema vroeg waarom de verplichting tot overleg uit het wetsvoorstel is gehaald. Dat is nu precies gebeurd naar aanleiding van het advies van de Raad van State. Wij hebben wel degelijk heel goed geluisterd naar dat advies, juist ook om onnodig overleg te beperken en om de administratieve lasten zo veel mogelijk te beperken. De Raad van State wees juist op die administratieve lasten bij het verplicht voeren van overleg met andere onderwijsinstellingen en bedrijven.
Wij hebben ook de eigen verantwoordelijkheden aangescherpt en meegenomen in de opdracht aan de commissie. Ook daar hebben wij dus echt serieus gekeken naar het advies van de Raad van State.
Er is sprake van een opbouw. Eerst kunnen wij een waarschuwing geven. Wij kunnen de overlegverplichting opleggen. Dan komt er de onafhankelijke adviescommissie, die advies kan uitbrengen. Uiteindelijk – dat is cruciaal in dit wetsvoorstel – is er mijn handhavingsmogelijkheid. De heer Van Meenen en mevrouw Jadnanansing hadden daar een interruptiedebatje over. De commissie adviseert en ik kan het advies overnemen. Daarmee heb ik een stok achter de deur om ervoor te zorgen dat een en ander wordt gehandhaafd. Dat gaat niet uit van wantrouwen, maar wel van een escalatieladder. Als instellingen niet bereid zijn om met elkaar te overleggen – er hoeft maar één instellingen te zijn die het hele mbo-veld negatief kan beïnvloeden – dan kan het nodig zijn dat ik op basis van het advies van de commissie ingrijp.

De heer **Beertema** (PVV): Ik heb bedoeld te zeggen dat de Minister de adviezen van de Raad van State niet opvolgt. Waar zij dat tot onze verbazing wel doet, is bij het schrappen van die overlegverplichting. Dat vinden wij nu juist een verkeerde manier van reageren op het advies van de Raad van State. Immers, daarmee verdwijnt het regionale overleg dat juist zo belangrijk is voor dat regionale maatwerk. Daarmee worden juist de individuele scholen opgezadeld met die moeilijke exercitie om het assessment van die arbeidsmarkt te doen. Dat kun je toch haast niet aan die scholen overlaten?

Minister **Bussemaker**: Dat ben ik niet met de heer Beertema eens. Gelukkig zien wij dat er op regionaal niveau heel veel overleg is tussen scholen onderling en tussen scholen en bedrijfsleven. Men krijgt meer regionaal maatwerk met de aanpalende wetgeving en beleidsontwikkeling. Ik ben echter wel gevoelig geweest voor de argumentatie van de Raad van State dat dit tot veel administratieve lasten leidt. Het is een verplichting, terwijl het in veel gevallen al gebeurt. De verplichting wordt geschrapt, omdat er in de stapeling van zelfregulering al een stok achter de deur komt. Met deze wetgeving krijgen wij die stok. Daarmee kan de verplichting tot overleg eruit worden gehaald, omdat wij ook handelen op basis van goed vertrouwen.

De heer **Beertema** (PVV): Ik moet dit even op mij laten inwerken. Ik heb er niet al te veel vertrouwen in dat de scholen zelf ... Ik zie niet zo gauw hoe die bureaucratie, hoe die rompslomp voor de scholen hiermee verminderd wordt. Ik heb sterk het gevoel dat de bureaucratie eerder groeit en dat de verantwoording van de scholen groter wordt, zeker als er fouten worden gemaakt. Het wordt dan heel lastig om er een vervolg aan te geven in een verbetertraject.

Minister **Bussemaker**: Het gaat steeds om de balans. Waar gaan wij uit van zelfregulering en waar zien wij een taak voor de overheid? De heer Beertema vraagt mij zeer indringend om naar de Raad van State te luisteren. Ik geef een voorbeeld van een cruciaal onderdeel waarop ik het advies van de raad opvolg. Ik vind wel dat de Raad van State alles bij elkaar te veel vertrouwen heeft in alleen zelfregulering. Wij gaan nu uit van vertrouwen in de zelfregulering, maar zorgen ervoor dat wij iets in handen hebben als een school iets verkeerd doet. Eén Amarantis, één Inholland kan een hele sector meeslepen. Als zoiets weer zou gebeuren, zou de Kamer zeker een debat aanvragen en mij oproepen om iets te doen. En dan zou ik moeten zeggen: sorry, wij hebben met elkaar afgesproken dat wij iedereen en alles vertrouwen. Ik sta zeker open voor andere suggesties, maar als ik de heer Beertema volg, dan moet ik bij problemen gelijk stoppen met de bekostiging van een opleiding. Dat vind ik heel naar, omdat ik daarmee vooral ook studenten tref. Ik vind het de taak van een instelling, samen met de regio en het bedrijfsleven, om na te denken over de ontwikkelingen. Ik snap heel goed dat niemand tot het onmogelijke kan worden gehouden. Mevrouw Jadnanansing zei dat wij geen glazen bol hebben. Dat klopt. Dat vragen wij dus ook niet van scholen, maar wij vragen wel om er open en transparant over te zijn en te laten zien dat men hierover nadenkt en het probleem serieus neemt.

De heer **Beertema** (PVV): Ik begrijp wat de Minister zegt. Mijn probleem is alleen dat zij nu juist dat deel van het advies van de Raad van State overneemt dat naar mijn mening het slechtste is. Maar goed, dat is een kwestie van interpretatie. Die bekostigingssanctie hoeft natuurlijk niet zo rigoureus te worden toegepast, dat leerlingen in de rest van de opleiding er de dupe van worden. Het kan natuurlijk veel algemener worden vormgegeven. Er zijn tal van middelen en methodes voor te bedenken. Ik wil niet onmiddellijk dat leerlingen in de kou komen te staan en niet verder kunnen studeren.

Minister **Bussemaker**: Als ik al zou ingrijpen, dan gebeurt dat op basis van een advies van die onafhankelijke adviescommissie die er tussen zit. Dat gebeurt dus niet lichtzinnig. Ook die commissie stelt scholen in staat om eerst zelf actie te ondernemen, zodat jongeren kunnen rekenen op een arbeidsmarktrelevante opleiding en er dus ook sprake is van een doelmatige besteding van publieke middelen. Wij willen met zijn allen dat publieke middelen gericht ingezet worden. De scholen krijgen een conceptadvies van de commissie. Pas als ze er geen gevolg aan geven en daar geen goede onderbouwing voor aandragen, zal ik ingrijpen. Dan moet er dus echt wat gebeurd zijn. Afhankelijk van de situatie kies ik het instrument. Het kan een waarschuwing zijn, het opschorten van de bekostiging en het ontnemen van de licentie, zodat de betrokken school de opleiding niet meer door de overheid bekostigd krijgt.
De heer Van Dijk vroeg of de commissie haar bevindingen aan de instellingen zal voorleggen. Ja, dat doet zij. De instelling kan op grond daarvan al zelf besluiten om maatregelen te nemen. Pas als dat helemaal niet gebeurt, ben ik aan zet.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Hoe wordt die commissie samengesteld? Gaat dat door de Minister gebeuren? Wie komen in die commissie te zitten?

Minister **Bussemaker**: Daar zullen deskundigen vanuit het onderwijs en de arbeidsmarkt in zitten. Er zal in ieder geval iemand uit het onderwijs en iemand uit het bedrijfsleven in worden opgenomen. Daarnaast komen er onafhankelijke leden die beide terreinen goed kunnen overzien en die gezag hebben bij het onderwijs en bij het bedrijfsleven. Zij worden niet op politieke kleur of voorkeur benoemd. Als een van de leden kandidaten wil

voordragen, dan hoor ik die namen graag. Ik hoef niet de politieke voorkeur te weten, maar ik ga af op hun kennis en ervaring.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Komt er een voorstel voor deze commissie en geeft de Minister er vervolgens een klap op?

Minister **Bussemaker**: Ja. De SBB zal een voorstel doen. Wij mogen veronderstellen dat zij weet van de kennis op beide terreinen van eventuele kandidaten. Vervolgens benoem ik ze. Daarmee is de onafhankelijkheid naar mijn idee voldoende geborgd. Nogmaals, suggesties voor kandidaten kunnen bij mij worden gedaan.

De heer **Rog** (CDA): Er is dus straks een commissie die adviseert over het stoppen van opleidingen met onvoldoende arbeidsmarktperspectief. Vervolgens heeft de Minister daar ineens een taak. In de stukken lees ik dat onder arbeidsmarktperspectief wordt verstaan «het binnen een redelijke termijn vinden van een baan op het niveau van de gevolgde opleiding». Er is een opleiding paardenmanagement. Stel dat de studenten van deze opleiding allemaal aan een baan komen, zij het niet in het paardenmanagement. Wat betekent dat voor die opleiding?

Minister **Bussemaker**: Dat hangt ervan af op welk niveau deze studenten in de arbeidsmarkt terechtkomen. Het is heel goed mogelijk dat iemand een opleiding in de techniek volgt en vervolgens in de zorg gaat werken. Dat gebeurt gelukkig aan de lopende band, want daarmee krijg je verbindingen tussen sectoren. Daarmee zeggen wij dat het om opleidingen gaat waarbij mensen langdurig niet op het niveau van de opleiding aan werk komen. Als iemand ander werk vindt, is dat in een dynamische arbeidsmarkt natuurlijk niet zo raar. Het gaat erom dat mensen langdurig, structureel niet op het niveau van de opleiding aan werk komen.

De heer **Rog** (CDA): Dat is in ieder geval een antwoord dat ook logisch volgt op de formulering van het arbeidsmarktperspectief. Is de Minister het met mij eens dat het wel buitengewoon ingewikkeld is dat zij ultiem daarin doorzettingsmacht krijgt om te beslissen over het voortbestaan van een opleiding? Immers, er zijn opleidingen die door sommigen worden omschreven als pretopleidingen, maar die wel studenten afleveren die prima aan de bak komen. Ik vraag mij af in hoeverre een oordeel van de Minister moet worden toegevoegd aan datgene wat het onderwijs met de regionale arbeidsmarkt afspreekt.

Minister **Bussemaker**: Dat heb ik net geprobeerd uit te leggen. Het is goed als het eerst via de reguliere arbeidsmarkt gaat. Mevrouw Lucas zei het heel helder: eerst zijn de scholen aan zet. Daar begint het natuurlijk allemaal mee. Vervolgens zijn scholen met de bedrijven in de regio aan zet. Dan heeft de inspectie een taak, in dit verband vooral de SBB. Gelukkig neemt de SBB die taak ook op zich. Zij kan goed bekijken of een opleiding voldoende aansluit bij de arbeidsmarkt. Vervolgens legt zij een advies neer bij de instelling. Pas als de instelling helemaal niks doet, kan de onafhankelijke adviescommissie mij adviseren om scherper te handhaven en in te grijpen. Dat alles bij elkaar zorgt voor een gedegen, stapsgewijze aanpak. Mevrouw Lucas sprak van een ultimum remedium. De handhavingstaak ligt bij mij. Misschien hebben wij die handhavingstaak helemaal niet nodig, maar het is wel die stok achter de deur. Er is naar mijn idee sprake van een gespreide verantwoordelijkheid.

De heer **Rog** (CDA): Met die gespreide verantwoordelijkheid word ik natuurlijk rechtstreeks aangesproken. Ik snap wat de Minister zegt, maar zij heeft mij nog niet overtuigd van de noodzaak van dat ultimum

remedium. Ik wilde het hebben over de initiatieven rond bijsluiters, rond het melden van arbeidsmarktperspectief. Bij paardenmanagement weet je namelijk van tevoren dat je daarin nauwelijks aan de slag komt. Als je dan wel op mbo-niveau een andere baan krijgt, is dat toch niet iets waar de Minister een oordeel over moet hebben? Het is toch meer iets voor de sector om aankomende studenten op een fatsoenlijke wijze te informeren over de vraag of zij uiteindelijk een baan zullen krijgen in de richting van hun studie? De sector heeft dit opgepakt en daar heeft hij, met alle respect, de Minister niet voor nodig. Ik ben dus nog niet overtuigd van de noodzaak van die stok achter de deur.

Minister **Bussemaker**: Daar begint dit wetsvoorstel ook mee. Wij zeggen de scholen dat zij verplicht zijn om aankomend studenten goed voor te lichten over de mogelijkheden en perspectieven van de opleiding die zij willen volgen. Daar begint het mee. Gelukkig zie ik dat de meeste scholen dat ook doen. Wetten maak je ook niet om de goede voorbeelden af te remmen. Nee, wetten maak je voor degenen die dit niet doen. Daar hebben wij de afgelopen jaren voorbeelden van gezien. Na Amarantis is er bij veel scholen het besef van de urgentie. Ik heb de scholen ook horen zeggen dat zij waakzaam moeten zijn om die urgentie niet alleen vandaag, maar ook morgen en overmorgen te zien. De sector heeft ons zelf gevraagd om een stok achter de deur, omdat dat het gezag van de onafhankelijke adviescommissie vergroot. Anders kan die commissie adviseren wat zij wil, maar hoeft een instelling die adviezen nooit op te volgen. Die stok achter de deur van mogelijk ingrijpen van mij maakt het gezag van die commissie dus ook groter. Elke instelling heeft zelf de verantwoordelijkheid om voor te lichten, maar dit wetsvoorstel gaat niet alleen over de voorlichting van individuele instellingen, maar ook over de afstemming tussen instellingen. Er hoeft in een regio maar één instelling te zijn die het allemaal aan haar laars lapt, en niemand kan vervolgens meer iets doen. Met dit wetsvoorstel krijgt de zelfregulering status en effect doordat allereerst door de onafhankelijke adviescommissie, die ook uit bedrijfsleven en onderwijs zelf is samengesteld, wordt geadviseerd, en vervolgens pas in allerlaatste instantie de Minister kan ingrijpen.

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Wanneer wordt de adviescommissie van deskundigen ingesteld?

Minister **Bussemaker**: Binnenkort. Ik kom zo nog terug op alle detailvragen die daarover zijn gesteld.
Misschien is het goed om nog even te wijzen op de samenhang met ander beleid. Ik heb al veel genoemd, maar het is van belang om niet alleen te kijken naar de samenhang met andere onderdelen van het wetsvoorstel, zoals de voorlichting aan aankomende studenten, maar ook naar andere maatregelen die wij nemen om de arbeidsmarktrelevantie van het mbo te vergroten en de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven te intensiveren. Dat doen wij op verschillende manieren, met name door veel meer ruimte te geven voor regionale samenwerking en afstemming. Dat doen wij door het regionale investeringsfonds, want daar liggen de positieve stimulansen voor onderwijs, bedrijfsleven en regionale overheden om samen te bepalen waar men die samenwerking kan zoeken. Ik ben heel blij met de eerste ronde van het fonds, waaruit blijkt dat het aanslaat. Meer dan 300 bedrijven, ruim 30 mbo-instellingen en regionale overheden investeren gezamenlijk in innovatief beroepsonderwijs. In totaal wordt er nu al zo'n 42 miljoen geïnvesteerd en daar komen nog volgende rondes bij. Een andere manier om die samenwerking te stimuleren is de introductie van het keuzedelen. Daarmee geven wij een stimulans aan het vernieuwen, vereenvoudigen en flexibiliseren van het mbo.

De kwalificaties zijn geactualiseerd en het aantal kwalificatiedossiers zal naar verwachting uitkomen op 176. Het aantal kwalificaties zal uitkomen op 487. Dat is maar liefst 25% minder dossiers en 20% minder kwalificaties. Er is dus echt een hele slag gemaakt. Deze dossiers en kwalificaties zijn voldoende specifiek om richting te geven aan het onderwijs, maar bieden ook voldoende ruimte voor regionale partijen om het onderwijs op dat niveau vorm te geven.
Daarnaast hebben wij aangekondigd dat wij vanaf 2016 die crossovers als experiment mogelijk gaan maken. Dat houdt in dat scholen ruimte krijgen voor het ontwikkelen van nieuwe en innovatieve opleidingen, bijvoorbeeld op het snijvlak van techniek en zorg. Daarbij wil ik bevorderen dat het onderwijs beter en sneller aansluit op de behoeften van de arbeidsmarkt.
Tegen de heer Van Meenen zeg ik dat een leven lang leren ook in dit kader van groot belang is. Je bent nooit uitgeleerd. De arbeidsmarkt verandert snel, dus los van een goede voorlichting over de opleiding waar iemand aan begint, zal ook de voorlichting over en de aansluiting van regelgeving na het behalen van een diploma verder verbeterd moeten worden, met name voor mbo'ers.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik heb niet zozeer gevraagd naar de cross-overs, want die zullen door de SBB uitgevogeld moeten worden. Daarbij moet bepaald worden of een nieuwe cross-over binnen de kwalificatiestructuur past. Ik heb gevraagd of de commissie, bijvoorbeeld in de vorm van een pilot, het aanspreekpunt kan zijn als een regionale instelling een nieuw soort opleiding wil gaan aanbieden die landelijk misschien helemaal niet zo interessant is. In dat geval hoeft de SBB er dus niet een tijd over te vergaderen. Kan er dan niet een versnelde toets voor nieuwe opleidingen worden gedaan? Als er arbeidsmarktperspectief is, als er bijvoorbeeld conform het Engelse model meer dan vijf werkgevers zijn die zeggen er behoefte aan te hebben, dan zou deze commissie de Minister moeten kunnen adviseren over het toestaan van zo'n opleiding, ook al past zij nog niet in de kwalificatiestructuur en is er nog geen officiële cross-over vastgesteld.

Minister **Bussemaker**: Die cross-overs lopen niet via de SBB. Ik ben het helemaal met mevrouw Lucas eens dat het wenselijk is dat er snelheid wordt betracht, juist vanwege het wendbare karakter van het mbo. Wij willen niet bij voorbaat zo'n toets opleggen, omdat wij er bang voor zijn dat zo'n toets gaat leiden tot vertraging en extra regeldruk. Wij willen bekijken of er andere manieren zijn om vooraf het perspectief op werk aan te tonen, bijvoorbeeld conform het Engelse model: kijken of er voldoende steun bij werkgevers is. Dat wil ik in ieder geval verkennen. Op zo'n manier kunnen wij wendbare en weerbare studenten opleiden en kunnen wij aansluiten bij de dynamiek van de arbeidsmarkt. Bij de uitwerking van het experiment nemen wij dit mee. Overigens zal de uitwerking hiervan aan de Kamer worden voorgelegd.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Dat laatste stelt mij gerust, maar inmiddels vraag ik mij wel af wie dan wel over de cross-overs gaat. Wordt het niet toch een soort accreditatiecommissie? Iemand zal moeten bepalen of het geheel van de modules en delen een volwaardige mbo-opleiding vormt. Ik wacht het voorstel dat nader uitgewerkt wordt af.

Minister **Bussemaker**: Ook dat is dan nog een onderdeel van de niet geringe veranderingen die in het mbo plaatsvinden.
Ik keer even terug naar Ruim baan voor vakmanschap. Alles bij elkaar hebben wij naar mijn idee voldoende maatregelen genomen voor en

ruimte gegeven aan samenwerking. Naast alles wat ik al heb genoemd, denk ik ook aan de introductie van de gecombineerde leerweg en nieuwe vormen van samenwerking tussen scholen. Ik noem ook de kwaliteitsafspraken. Hiermee zullen wij ook in de toekomst in staat zijn om de belangrijke opdracht van het mbo voor de samenleving en de economie vorm te geven.
Bij al deze mogelijkheden die ruimte bieden, hoort naar mijn idee ook transparantie over prestaties van instellingen en de mogelijkheid om in te grijpen als het aanbod van mbo-instellingen niet goed aansluit op de arbeidsmarkt of als er een onevenwichtige spreiding is van opleidingen in de regio. Daartoe dient dit voorstel.
Mevrouw Jadnanansing vroeg ook naar de coördinerende rol van de SBB bij de regionale werkgevers. Worden zij erbij betrokken? Ja, kenmerkend voor het mbo is de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven op alle niveaus. Vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en het onderwijs stellen daarom per beroep vast aan welke eisen een leerling moet voldoen om een diploma te halen. Op basis van het kwalificatiedossier waar het diploma op is gebaseerd, hebben scholen en bedrijven de ruimte om de opleiding op een eigen regionale manier vorm te geven. Hoe scholen dit organiseren, kan per school verschillen. Bij de maatregelen die wij nemen, bijvoorbeeld inzake het keuzedelen en de kwalificaties, komt er juist voor innovatieve bedrijven op experimentele basis meer ruimte voor het ontwikkelen van nieuwe innovatieve opleidingen. In het keuzedelen zitten elementen van ondernemerschap. Ik ben het helemaal eens met mevrouw Jadnanansing dat «ondernemend zijn» de grote opdracht is voor een veel groter deel van het onderwijs. Recentelijk heeft mevrouw Jadnanansing met mevrouw Lucas het voorbeeld van de Maker Movement genoemd. Dat is een heel mooi voorbeeld van het stimuleren van innovatie en ondernemendheid. Het is allemaal van heel groot belang.
Wij weten dat er ook bij de SBB veel adviseurs zijn met regionale deskundigheid. Zij kunnen het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen vraaggericht ondersteunen om tot elkaar te komen, maar wel in die volgorde. Wat het opleidingsportfolio betreft moet het initiatief echt bij de regio liggen, omdat wij juist dat regionale maatwerk willen vergroten.
Mevrouw Lucas verwees terecht naar het grote belang van de studiebijsluiter. Zij vroeg of op termijn de BPV-monitor aan de studiebijsluiter wordt toegevoegd. Ik vind het een goede suggestie om de gegevens uit de BPV-monitor en eventuele betere gegevens over het arbeidsmarktperspectief op te nemen. Ik beperk mij daarbij niet tot de gegevens van de SBB, want als er betere gegevens voorhanden zijn, dan moeten die idealiter hun weg vinden naar de bijsluiter. Ik zal de interessante suggestie van mevrouw Lucas bespreken met de SBB, die de bijsluiter maakt. Bij de evaluatie komen wij hierop terug.
Mevrouw Lucas vroeg ook naar de inspectie, die vooral toezicht houdt op de informatieplicht, zoals geformuleerd in het wetsvoorstel. In de praktijk zal het dan om meer gaan dan het gebruik van de studiebijsluiter, bijvoorbeeld ook om de intake, de open dagen etc. Laten wij met elkaar vaststellen dat het informeren van aankomend studenten over de arbeidsmarktkansen, de salarissen etc. om meer vraagt dan alleen een studiebijsluiter. Het vraagt ook gewoon om loopbaanbegeleiding, gerichte voorlichting op voorlichtingsdagen, enz.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Kunnen de arbeidsmarktperspectieven op de middellange termijn, conform het knipperlichtsysteem dat de Onderwijsraad heeft voorgesteld, ook worden opgenomen in de studiebijsluiter?

Minister **Bussemaker**: Dat gaan we wel meenemen, maar ik moet even zoeken naar de exacte beantwoording. Ik kom er straks op terug.

Voorzitter: Lucas

Minister **Bussemaker**: De heer Rog vroeg of scholen studenten niet langer zullen voorlichten zonder dit wetsvoorstel. Nee, ik ga ervan uit dat scholen hun verantwoordelijkheid nemen en studenten zullen voorlichten, maar ook hier zijn er lessen uit het verleden. Wij weten dat het in het verleden weleens anders is geweest en dat er niet goed voorgelicht werd of dat er zonder onderbouwing werd voorgelicht in de trant van «kom bij ons, want wij hebben een enorm interessante opleiding». Daardoor zijn wij gewaarschuwd. Wij maken de wet niet alleen voor vandaag, maar ook voor de komende decennia. Nogmaals, één school kan genoeg zijn om de hele mbo-wereld in een verkeerd daglicht te stellen. Scholen nemen hun verantwoordelijkheid, maar kunnen ook wel een duwtje in de rug gebruiken. 50 van de 69 scholen hebben de informatie over de bijsluiter bij de SBB opgevraagd. 16 van de 69 nemen dit mee in de voorlichting. Kortom, zelfs vandaag de dag kan een stimulans geen kwaad. Ik zeg erbij dat het in andere economische situaties nog veel meer nodig kan zijn om hierover duidelijkheid te bieden.
De heren Rog en Van Dijk vroegen naar de relatie met de taakstelling. Een taakstelling alleen volstaat niet om doelmatigheid te realiseren. Dat zou echt onvoldoende zijn. Ook hier gaat het weer om samenhangende maatregelen, waarvan een deel in dit wetsvoorstel is opgenomen, een deel in andere wetsvoorstellen en een deel in financiële maatregelen. De taakstelling is wel een prikkel tot samenwerking en een afbouw van ondoelmatige opleidingen. Er is nu geen handhaving als niet wordt aangesloten bij de samenwerking en bij de arbeidsmarktrelevantie.
De heer Rog vroeg naar de onderbouwing van het bedrag van 120 miljoen. Die onderbouwing heb ik uitgebreid geleverd bij de behandeling van de OCW-begroting. Dit wetsvoorstel stimuleert dat scholen onder druk van de maatregel samenwerking zoeken om ondoelmatigheid weg te nemen. Dat betekent overigens niet dat dat altijd tot grote klassen of grootschaligheid leidt. Waar het wel toe moet leiden, is dat kleine opleidingen van minder dan achttien studenten gaan nadenken over arbeidsmarktperspectief. Misschien is het handig om iets samen met een andere instelling te doen. Wij zien daarvan goede voorbeelden in de techniek. Daar ruilen instellingen opleidingen uit. Men wil voorkomen dat men in de regio met elkaar concurreert, zeker bij relatief dure opleidingen. Daar moet het allemaal toe bijdragen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik citeerde eerder uit de nota naar aanleiding van het verslag. Daarin schrijft de Minister dat de korting op het macrobudget geen negatief effect hóéft te hebben op het budget voor kleine opleidingen. Ik vind het woord «hoeft» nogal typisch. Het kan dus wel. Die 120 miljoen wordt gewoon op de instellingen gekort. De Minister zegt dat het aan de instellingen is om slim om te gaan met hun opleidingenaanbod. Hoe voorkom je dan dat een instelling een grote, succesvolle opleiding in stand houdt en een kleinere, wellicht wat duurdere opleiding liever afbouwt, terwijl wij die maatschappelijk relevant vinden?

Minister **Bussemaker**: Het klopt dat die middelen naar rato van de lumpsum worden ingevuld, maar dat gebeurt juist door de afstemming met het bedrijfsleven te zoeken. Wij moeten ervoor oppassen dat er in de discussie dingen door elkaar gaan lopen. Enerzijds is er het belang van kleinschaligheid in het onderwijs. Dat betekent dat studenten gekend en herkend worden. Anderzijds zijn er de kleine, vaak unieke opleidingen. Op dat laatste kom ik straks apart terug. Wij willen dat die kleine, unieke opleidingen niet zomaar verdwijnen. Wat wij wel willen, is dat twee techniekscholen niet met elkaar concurreren om zo veel mogelijk leerlingen te krijgen voor dure opleidingen die ze beide aanbieden voor een relatief geringe instroom, zeker in krimpgebieden. Dergelijke

opleidingen moeten gaan samenwerken. In Groningen is er het voorbeeld van Noorderpoort en het Alfa-college. Daar heeft men de opleidingen uitgeruild. Er is ook verwezen naar Zadkine en het Albeda College. Daar spelen soortgelijke afstemmingsuitdagingen. Men zoekt niet langer de concurrentie, maar de samenwerking. Dat juich ik alleen maar toe. Het kan niet zomaar zijn dat men kleine opleidingen als zodanig afstoot. Als er in een regio meerdere instellingen met opleidingen met weinig studenten zijn, kan er sprake zijn van versplintering en ondoelmatig onderwijs. Ook is het vaak niet altijd kwaliteitsgericht. Dergelijke opleidingen zijn ook kwalitatief vaak kwetsbaar.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Begrijp ik het goed als ik zeg dat de Minister de instellingen gaat korten met 120 miljoen, waarbij het niet verplicht is, maar wel verstandig zou zijn om het opleidingenaanbod, mede geprikkeld door de bezuiniging, slimmer en doelmatiger in te richten?

Minister **Bussemaker**: Ja.

De heer **Van Meenen** (D66): De verwijzing naar Groningen bracht mij een eerder debat in herinnering, waarbij ik heb ingebracht dat een van de hindernissen kan zijn dat studenten mogelijk op een andere school worden ingeschreven, waarmee ze geregistreerd worden als voortijdig schoolverlater. Is dat inmiddels opgelost?

Minister **Bussemaker**: Ik heb het daar een- en andermaal met de inspectie over gehad. Men bezweert mij dat het niet voorkomt. Voor een deel ging het om een misverstand bij de scholen. Ik heb er met alle mogelijke betrokkenen zeer intensief over gesproken. Bij het eerste het beste signaal dat iemand krijgt, zou ik het ook graag horen, want dat is natuurlijk geen stimulans voor samenwerking. Het is iets dat niemand wil.

De heer **Van Meenen** (D66): Ik heb er overigens ook geen signalen meer over ontvangen.

Minister **Bussemaker**: De heer Van Dijk vroeg naar de besparingen en de administratieve kosten. De heer Rog deed het voorkomen alsof de structurele kosten 1,2 miljoen bedragen, maar er zijn eigenlijk alleen maar eenmalige kosten. Er zijn eenmalige administratieve lasten van 0,8 miljoen en er zijn eenmalige uitvoeringslasten van 3,9 miljoen. De structurele kosten liggen veel lager. Als de instellingen na de eerste keer hun portfolio goed doorgenomen hebben en maatregelen genomen hebben, dan zijn die structurele kosten minimaal, omdat er dan maar heel weinig werk verricht hoeft te worden. Dan heeft ook de onafhankelijke adviescommissie niet veel werk.
De heer Rog vroeg ook naar het effect van de instroom op verkeerd niveau. Er ligt daar geen relatie met de taakstelling. Wij willen sowieso die intake verbeteren. Er kan geen sprake van zijn dat leerlingen of studenten op een verkeerd niveau binnenkomen. Wij willen het stimuleren dat studenten op het niveau binnenkomen waarop ze horen, vooral niet lager. Immers, wij willen ze niet onnodig lang in het onderwijs houden. Deze discussie hebben wij ook bij andere gelegenheden gevoerd, bijvoorbeeld bij het cascademodel.
Ik kan ondertussen mevrouw Lucas beantwoorden over de kansen op werk. Die zitten inderdaad bij de bijsluiter. Het gaat om de kans op een baan na afronding van de opleiding, dus om de kans op een baan na vier jaar. Daarmee houdt de bijsluiter eigenlijk al rekening met de middellange termijn en dus met het knipperlichtmodel. Die knipperlichten beginnen ook op het moment dat de student aan de opleiding begint.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): In de huidige studiebijsluiter staat vaak hoeveel mensen het afgelopen jaar binnen een jaar een baan op niveau hebben gevonden. Op dit moment kijkt de studiebijsluiter volgens mij nog niet vooruit, maar eigenlijk terug.

Minister **Bussemaker**: Dat is vooral het geval in het hoger onderwijs. Bij het mbo kijkt men al vooruit en dat willen wij ook.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Dat is heel goed nieuws.

Voorzitter: Lucas

Minister **Bussemaker**: Ik kom op een aantal vragen over de vormgeving van de zorgplicht. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het vaststellen van het opleidingenaanbod bij de onderwijsinstellingen ligt. Zij zijn er in eerste instantie verantwoordelijk voor om samen met het regionale bedrijfsleven en nabijgelegen onderwijsinstellingen een en ander af te stemmen. Wij willen dat instellingen zich van twee elementen bewust zijn. Ten eerste moeten aangeboden opleidingen arbeidsmarktrelevant zijn. Ten tweede moeten publieke middelen doelmatig worden besteed. Deze twee doelvoorschriften zijn in het wetsvoorstel verankerd in twee afzonderlijke zorgplichten. Ik zeg het nogmaals: wij hebben bewust gekozen voor het gebruik van zorgplichten om niet een al te gedetailleerde wetgeving te hoeven maken. Juist die zorgplichten bieden de ruimte voor instellingen om het opleidingenaanbod snel aan te passen aan de vraag vanuit de arbeidsmarkt en niet onnodig in te perken. Het doel staat dus voorop.
Mevrouw Jadnanansing en anderen vroegen hoe wij onnodige bureaucratie voorkomen. Dat doen wij door niet meer vast te leggen dan strikt noodzakelijk is. Daarom hebben wij ook niet gekozen voor een toets vooraf, maar voor een toets op de resultaten. De doelen van arbeidsmarktrelevantie en doelmatige besteding van middelen staan centraal. Die kun je het beste achteraf bezien. Heeft een instelling haar werk goed gedaan? Had ik gekozen voor een toets vooraf, dan zouden alle instellingen moeten aantonen dat de opleiding arbeidsmarktrelevant is en doelmatig georganiseerd kan worden, en dat zou ervoor kunnen zorgen dat er niet snel gereageerd kan worden op ontwikkelingen in de arbeidsmarkt. De verantwoordingslast van alle instellingen zou er ook mee toenemen. Nogmaals, wij willen aansluiten bij de dynamiek op de arbeidsmarkt. Dat betekent dat er ruimte moet blijven voor de eigen verantwoordelijkheid van instellingen om daarbij aan te sluiten.
Mevrouw Jadnanansing vroeg ook naar het voorbeeld van een jongere die mbo sport en bewegen heeft gedaan, maar slechts een baan weet te verwerven achter de kassa van een supermarkt. Dat is dus geen afgestudeerde die tijdig een baan op niveau weet te krijgen. Iemand die een opleiding op niveau 4 heeft gedaan, moet niet op niveau 2 gaan werken. Dat is zorgelijk, maar één voorbeeld van één student is natuurlijk niet voldoende. Het moet gaan om een structurele aanpak. In het onderzoek van het ROA wordt als knipperlichtnorm genoemd dat 50% van de afgestudeerden onder het niveau van de opleiding werkzaam is.

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Ik zou iets meer beeld en geluid willen hebben bij het criterium «tijdig».

Minister **Bussemaker**: Een jaar ongeveer.

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Een jaar?

Minister **Bussemaker**: Ja. Een jaar na het schoolverlaten.
De heer Van Meenen vroeg naar de veranderingen en de grote dynamiek op de arbeidsmarkt. Ik ben het geheel met hem eens dat de arbeidsmarkt snel verandert en dat ik niet van mbo-instellingen kan verwachten dat zij voor elke leerling 100% succes bieden. Daarom is het van belang dat leerlingen ook andere dingen leren en dat wij in tijden van jeugdwerkloosheid een programma School Ex hebben. Daarom hebben wij het begrip «arbeidsmarktperspectief» ook zo ingekaderd, dat binnen een redelijke termijn een baan op niveau gevonden kan worden. Daarbij volgen wij het ROA, en ook de SBB heeft deze lijn in haar advies onderschreven. Het moet echt gaan om ontwikkelingen die zich over een langere periode van een jaar of drie voordoen. Bovendien moet het gaan om situaties waarin het arbeidsmarktperspectief echt onmiskenbaar onder de maat is. Zo wil ik voorkomen dat instellingen worden afgerekend op reguliere fluctuaties op de arbeidsmarkt, waarop zij geen invloed kunnen uitoefenen. Dat zou natuurlijk onterecht zijn. Gegevens over de toekomstige arbeidsmarktkansen, bijvoorbeeld van het ROA, zullen ook in het afwegingskader van de commissie moeten worden meegenomen. Ik heb al aangegeven waarom ik niet voor een toets vooraf ben, zoals wij die overigens wel in het hoger onderwijs hebben. Die toets is overigens ook daar met de nodige kritiek ontvangen. Immers, er komt onnodige regeldruk bij kijken.

De heer **Rog** (CDA): Ik grijp terug op wat de Minister heeft gezegd over de administratieve lasten. De Minister doet het voorkomen alsof er geen structurele administratieve en uitvoeringslasten zijn. Ik zou heel graag óf nu óf in de tweede termijn een heel concrete reactie horen. Ik ken de wetgevingsrapportcijfers, maar ook de tekst van de memorie van toelichting, en daaruit begrijp ik dat er wel degelijk structurele lasten zijn als het wetsvoorstel wordt aangenomen. Ik wil daar graag duidelijkheid over hebben. Wij moeten namelijk wel weten waar wij straks over stemmen en wat dit de sector kost aan uitvoeringslasten en extra administratieve lasten, ieder jaar opnieuw. Ik wil een concreet helder getal over wat dit de sector gaat kosten in de komende jaren.

Minister **Bussemaker**: Ik heb dat zonet al geprobeerd uit te leggen. Ik kan daar geen concreet bedrag aan koppelen, omdat dat ervan afhangt in hoeverre de sector in eerste instantie het portfolio goed bekijkt. Als men dat één keer goed doet, zijn de administratieve lasten minimaal. Het enige wat dan resteert, is dat men het moet melden als men met een opleiding wil stoppen of een opleiding beginnen. Wat zou men dan nog meer moeten melden? Eigenlijk niks. Alles wordt dan gewoon op regionaal niveau opgelost. Die lasten nemen toe op het moment dat er problemen zijn. Op het moment dat een school weigert met andere scholen te overleggen of geen zin heeft om contact te zoeken met het bedrijfsleven, dan moet ook de onafhankelijke adviescommissie aan de slag. Dan moet er een uitvraag worden gedaan en dat leidt wel tot administratieve lasten. Als men zelf de verantwoordelijkheid neemt, zullen de lasten structureel echt zeer, zeer beperkt zijn.
Mevrouw Jadnanansing heeft gevraagd naar de motie-Jadnanansing/Lucas over het onderzoek naar barrières die werkgevers ervaren bij het aanbieden van stageplekken. Natuurlijk is het van belang dat de beschikbaarheid van stageplekken wordt meegenomen bij de beoordeling van het arbeidsmarktperspectief van opleidingen. Ik kan toezeggen dat de beschikbaarheid van stageplekken zal worden betrokken bij het vaststellen van de beleidsregels op basis waarvan ik door de commissie word geadviseerd.
De commissie zal mij dus adviseren of scholen voldoen aan hun zorgplichten. Dat gebeurt aan de hand van een beleidsregel, waarin ik de twee zorgplichten nader zal concretiseren. Zoals in de nota naar

aanleiding van het verslag is opgenomen, zal ik de Kamer daarover voor inwerkingtreding van de beleidsregel informeren. Als alles goed gaat, zal de wet per 1 augustus 2015 in werking treden. Ik zou niet willen dat ik de wet na de bespreking hier nog in twee dagen door de Eerste Kamer zou moeten krijgen. Het gaat dan om de wet inclusief de beleidsregel. Wat wil juridisch het geval? Ik kan pas een beleidsregel maken als ik een wet heb. De basis voor de beleidsregel is namelijk de wet. Wij willen geen jaar vertraging, dus wij willen de beleidsregel aan de Kamer voorleggen. Normaal gesproken doen wij dat niet, want het is de laagste vorm van regelgeving, maar ik weet dat de Kamer hier belang aan hecht, dus ik zorg ervoor dat zij de beleidsregel voor de zomer krijgt. Wij willen de adviescommissie volgend jaar laten proefdraaien. Op basis daarvan stellen wij een definitieve beleidsregel op. Zo doen wij het stap voor stap en hebben wij de best mogelijke voorbereiding om de aansluiting bij bestaande opleidingen vorm te geven en de dynamiek op de arbeidsmarkt in de gaten te houden.

De heer **Van Meenen** (D66): Goed om te horen dat wij die beleidsregel te zien krijgen, maar «voor de zomer» geeft geen gelegenheid meer om daarover eventueel nog met elkaar te spreken voordat de wet in werking treedt per 1 augustus 2015. Zouden wij de beleidsregel misschien voor 1 mei kunnen krijgen?

Minister **Bussemaker**: Ik streef ernaar om het voor 1 juni te doen. Dan bent u toch nog niet met reces?

De heer **Van Meenen** (D66): O nee, nog lang niet. Het is krap, maar oké.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het is heel goed dat de Minister zegt dat zij geen onhaalbare zaken wil doen, maar ik heb mijn vraag gesteld naar aanleiding van pag. 14 van de memorie van toelichting: «Beoogd wordt de nieuwe wetgeving in werking te laten treden met ingang van 1 januari 2015.»

Minister **Bussemaker**: We hebben geconstateerd dat dat niet haalbaar is. Toen wij de memorie van toelichting schreven, hadden wij het nog wel gewild, maar wij hebben geconstateerd dat het niet haalbaar is. Het is inmiddels twee weken voor 1 januari en de Tweede Kamer heeft er nog niet over gestemd. Er is nog geen begin van behandeling in de Eerste Kamer, dus dat gaat gewoon niet lukken.

De **voorzitter**: Wij complimenteren de heer Van Dijk met zijn oplettendheid.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik zeg: no further questions.

Minister **Bussemaker**: Ik sluit mij aan bij de complimenten van de voorzitter.
Het is goed als de commissie gaat proefdraaien, omdat wij daarmee het kader verder kunnen uitwerken. Wij kunnen dan bezien of de uitgangspunten die wij voor ogen hebben, hanteerbaar zijn. Ik overweeg om de commissie, in lijn met het onderzoek van het ROA, als signaalwaarde voor onvoldoende arbeidsmarktperspectief onder meer de indicator mee te geven dat 70% van de afgestudeerden een baan vindt. Een dergelijke signaleringswaarde betekent dat de 10% slechtst presterende opleidingen hierover verantwoording moeten afleggen. Ook onvoldoende beschikbaarheid van stageplaatsen kan mogelijk een indicatie zijn voor een slecht regionaal arbeidsmarktperspectief. Om een ondoelmatige situatie in beeld te brengen, overweeg ik om mij, in lijn met het advies uit het onderzoek van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) over de

inkadering van de zorgplicht doelmatigheid, te baseren op het aantal deelnemers per opleiding. En dan kom je weer op het deelnemersaantal van minder dan achttien. Ook dat kan een signaal zijn voor mogelijk ondoelmatige situaties, waarmee niet gezegd is dat elke opleiding met minder dan achttien studenten onmiddellijk zou moeten stoppen. Op basis van het proefdraaien stellen wij de beleidsregel op. Dat doen wij in nauwe samenwerking met de SBB.
Mevrouw Jadnanansing vroeg of het de bedoeling is dat de eis van macrodoelmatigheid gaat uitwerken als een perverse prikkel om kansarme jongeren van opleidingen te weren. Dat is geenszins de bedoeling. Los hiervan nemen wij voor jongeren in kwetsbare situaties extra maatregelen. Zeer onlangs heeft de Kamer daarover een brief van mij gehad. Als een instelling een jongere om wat voor reden dan ook niet kan plaatsen, wordt een voorstel gedaan voor een passend alternatief.
De heer Rog vroeg naar de ov-kaart. Hij houdt rekening met extra kosten, maar wij geven juist aan dat de ov-kaart de doelen van macrodoelmatigheid dichterbij kan brengen. Voor mbo-studenten met een ov-kaart is het minder bezwarend om iets langer te reizen, vanzelfsprekend nog steeds wel in de regio.
De heer Van Dijk vroeg hoe beoordeeld zal worden. Als er weinig perspectief is, zal de adviescommissie nader onderzoek doen en op basis daarvan adviseren met alle signaalwaarden die ik daarnet heb genoemd.

De heer **Rog** (CDA): Ik denk dat de Minister mij verkeerd heeft begrepen. Dat studenten in het mbo een ov-kaart krijgen, is natuurlijk goed nieuws, maar mijn vraag is of de kosten voor de overheid voor die kaart niet veel hoger worden als er minder opleidingen dicht bij huis zijn.

Minister **Bussemaker**: Dat hebben wij meegenomen bij de berekeningen rond de mbo-kaart, die overigens voor een beperkt deel uit de lumpsum betaald wordt. Dat is gebeurd met volle ondersteuning van de mbo-instellingen.
Op stuk nr. 8 heeft de heer Van Meenen een amendement ingediend om de zorgplicht ook voor niet-bekostigde instellingen mogelijk te maken. Ik ontraad dit amendement, want bij niet-bekostigd onderwijs is er geen financiële bijdrage van de overheid. Daarmee valt een van de onderdelen van de zorgplicht weg, namelijk de doelmatige aanwending van de rijksbijdrage. Je mag veronderstellen dat een niet-bekostigde instelling het moet hebben van de tucht van de markt en het bedrijfsbelang. Dat zijn voldoende prikkels voor een doelmatig aanbod. De heer Van Meenen kan wijzen op de andere zorgplicht, namelijk de zorg voor de opleiding van studenten met arbeidsmarktperspectief, maar dat zou in dit geval ver gaan. Immers, bij niet-bekostigd onderwijs zijn mensen zelf bereid om te betalen voor een opleiding. Dat kan men ook om andere redenen doen dan er een baan mee te willen krijgen. Het kan ook gaan om kennisontwikkeling of om uitwerking van een hobby, terwijl men toch een erkend mbo-diploma wil behalen. Het introduceren van een zorgplicht voor niet-bekostigde diploma-erkende opleidingen zou daar een streep door trekken. Ik zou dat vergaand vinden. Wij hebben in Nederland een sterk onderscheid tussen bekostigd onderwijs en niet-bekostigd onderwijs. Ik merk dat niet-bekostigd onderwijs graag van een aantal reguliere subsidies of regelingen wil profiteren. Ik denk aan de lerarenbeurs. Het speelt ook een enorme rol bij de discussies rond een leven lang leren. Het enige wat ik kan doen, is daar strak aan vasthouden. Wij hebben bekostigd onderwijs, dat te maken heeft met controle door de overheid en met subsidies van de overheid. Wij hebben niet-bekostigd onderwijs, dat het echt moet hebben van vraag en aanbod via de markt en dat de eigen broek ophoudt. Elke stap die ik zet om over en weer eisen te stellen, opent de doos van Pandora.

De heer **Van Meenen** (D66): Die doos hou ik graag dicht. Waar ik met dit amendement aandacht voor vraag, is dat er in het kader van de doelmatigheid ook vragen kunnen worden gesteld bij het aanbod van het bekostigd en het niet-bekostigd onderwijs. Wij kunnen er aan de publieke kant alles aan doen om het zo doelmatig mogelijk te laten zijn, maar het aanbod vanuit de private sector kan daarop nadelig inwerken. Overigens stellen wij aan het private onderwijs natuurlijk ook eisen die wij aan het publieke onderwijs stellen, bijvoorbeeld op het punt van de kwaliteit. Ik ben op zoek naar een oplossing voor mogelijke verstoringen van het macrodoelmatigheidsbeleid aan de publieke kant.

Minister **Bussemaker**: Ik snap het punt. Wat ik kan doen, is het punt meenemen bij de monitoring en evaluatie. Het amendement vind ik echter een stap te ver. Los van de meer principiële argumenten die ik daarnet heb genoemd, is het ingewikkeld om aan niet-bekostigd onderwijs te vragen om met bedrijven en bekostigde instellingen in overleg te treden, want voor je het weet kom je in strijd met de Mededingingswet. In het kader van een leven lang leren en bij kwaliteitsbevordering juich ik het overigens alleen maar toe als bekostigd en niet-bekostigd onderwijs toenadering tot elkaar zoeken en op een heleboel punten wel samen optrekken. Het zou zeker zeer ongewenst zijn als de overheid er alles aan doet om ondoelmatig onderwijs te voorkomen, terwijl een kilometer verderop een niet-bekostigde instelling alles overneemt met de suggestie dat men met een diploma daar goed beslagen de arbeidsmarkt op kan. Verder is het allemaal prima, want voor niet-bekostigde instellingen wordt privaat betaald. Als men zegt dat men toch zo'n opleiding wil doen, is dat echt een keuze van het individu. Als wij tegen aankomende studenten zeggen dat zij een opleiding echt niet moeten doen vanwege het perspectief op werkloosheid, is het onwenselijk als zij vervolgens voor zo'n opleiding naar een niet-bekostigde instelling gaan met hetzelfde perspectief op werkloosheid. Maar dan gaat het toch vooral om het voeren van een goed gesprek en niet over ingrijpen en handhaven vanuit de overheid.

De heer **Van Meenen** (D66): Ik denk dat de Minister en ik het eigenlijk helemaal met elkaar eens zijn. De heer Rog lacht nu wat smalend, maar hij is in dit debat kampioen van de regeldruk. Ongeveer alle regels in dit land zijn door het CDA tot stand gekomen, dus ...

De **voorzitter**: De heer Van Meenen begint wild om zich heen te slaan.

De heer **Van Meenen** (D66): Ik constateer graag met de Minister dat het goed is om te bekijken of er verstorende effecten zijn. Ik trek mijn amendement in onder de toezegging van de Minister dat wij in de evaluatie meenemen of dit soort doelmatigheidsverstoringen zich aan de publieke kant voordoen.

De **voorzitter**: De heer Van Meenen wenst zijn amendement op stuk nr. 8 in te trekken.

Minister **Bussemaker**: Heel fijn. Wij nemen dit mee bij de evaluatie. Ter geruststelling zeg ik nog dat ook niet-bekostigd onderwijs goede informatie moet verstrekken. Daartoe is men verplicht. Ook daar zit dus een haakje om ook niet-bekostigd onderwijs bij de les te houden en aan te spreken.
De heer Van Meenen vroeg of de deelnemersraad instemmingsrecht heeft op informatievoorziening aan zittende studenten en niet aan nieuwe studenten. Er is instemmingsrecht op de wijze van informatieverstrekking over onderwijs en examens. Voor de studiebijsluiter beoogt het wetsvoorstel adviesrecht voor de deelnemersraad. Daarbij gaat het zowel

om de inhoud als om de wijze van informatieverstrekking. De deelnemersraad heeft dus in zijn algemeenheid instemmingsrecht op informatie aan alle studenten.

De heer **Van Meenen** (D66): Heeft dat dan in de ogen van de Minister ook betrekking op de informatie in de bijsluiter?

Minister **Bussemaker**: Ja, maar de bijsluiter is de vorm. De wet bepaalt dat men informatie moet verstrekken. Hoe men dat doet, staat niet in de wet, maar de bijsluiter is daarvoor een heel geschikt middel.
Op stuk nr. 9 hebben mevrouw Jadnanansing en de heer Van Meenen een amendement ingediend waarmee mbo-studenten een rol bij de kwaliteitszorg krijgen. Net als in het hoger onderwijs worden mbo-studenten dan betrokken bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit. Ik laat het oordeel over dit amendement aan de Kamer. De beoordeling in het kader van de kwaliteitszorg dient op dit moment reeds te geschieden met de betrokkenheid van onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden. Onder die laatste categorie dienen ook deelnemers nu al verstaan te worden. Met dit amendement wordt dit nog eens expliciet duidelijk gemaakt. Ik zeg erbij dat de anonimiteit van de deelnemer moet worden geborgd, zoals dat ook gebeurt bij de JOB-monitor. Een evaluatie op het niveau van vakken of docenten is daarom niet wenselijk.
De heer Van Dijk vroeg hoe het precies gaat wanneer er een voornemen is om een opleiding te sluiten. De melding daarvan moet bij mij worden gedaan. Dat loopt via DUO. De melding moet anderhalf jaar voor de geplande sluiting worden gedaan. Zo is er genoeg tijd voor overleg met andere instellingen. Als toch een ondoelmatige situatie dreigt te ontstaan, kan de adviescommissie zich hierover buigen.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Over het amendement-Jadnanansing/Van Meenen op stuk nr. 9 laat de Minister het oordeel aan de Kamer, maar zij zegt erbij dat het niet op het niveau van vakken en docenten moet gebeuren. In de toelichting op het amendement staat dat echter wel. Moet het amendement dan niet gewoon worden ontraden?

Minister **Bussemaker**: De anonimiteit van de deelnemer moet worden geborgd. Het kan dus niet expliciet gemaakt worden op het niveau van vakken en docenten. Misschien moet in de toelichting nog iets scherper worden aangegeven dat het gaat om het onderwijs, want dat is wat wordt bedoeld.

Voorzitter: Lucas

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Wat wij bedoelen is ...

Minister **Bussemaker**: Als u doelt op de tekst van de wet, laat ik het oordeel over het amendement aan de Kamer. Het lijkt mij goed om dat helderder te maken in de toelichting. Die moet iets duidelijker worden.

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Waar het ons om gaat, is dat jongeren kunnen meepraten over de kwaliteit van het onderwijs dat zij krijgen. Het gaat ons er niet om dat zij zeggen: die en die docent is niet goed. Nee, zij moeten kunnen meepraten over de kwaliteit van het onderwijs. Ik snap niet zo goed waarom die anonimiteit ineens naar voren komt.

Minister **Bussemaker**: Het moet anoniem zijn, zodat het niet te herleiden is naar een bepaald persoon. De kwaliteit van onderwijs gaat natuurlijk altijd over vakken en docenten, maar het is de vraag of je doelt op het

niveau van de kwaliteit van het onderwijs met de wijziging van artikel 1.3.2, tweede lid. Het is niet de bedoeling met naam en toenaam een ranking van docenten te geven.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): In de toelichting op het amendement staat dat het bedoeld is om een stap verder te zetten door te formaliseren dat studenten ook op het niveau van vakken en docenten kunnen evalueren. Als dat niet gebeurt, vraag ik mij af of het amendement niet compleet overbodig is. De Minister gaf aan dat dit officieel al kan. Het amendement regelt het nu formeel, maar het lijkt mij niet goed om dingen in de wet te zetten die eigenlijk al geregeld zijn.

Minister **Bussemaker**: Nee, het is niet zo dat het nu geregeld is. Het is echt een stap verder. Misschien heb ik mij niet goed uitgedrukt. Het belangrijkste van de anonimiteit is dat de student beschermd is. Een student die een beoordeling geeft op het niveau van vakken en docenten, mag niet door een minder goed beoordeelde docent een onvoldoende krijgen omdat hij zo'n grote mond had en iets onwelgevalligs zei. Dat moet geborgd zijn.

Voorzitter: Lucas

De heer **Van Meenen** (D66): Wij zijn het weer helemaal met elkaar eens, behalve mevrouw Lucas dan.

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): De Minister heeft helemaal naar tevredenheid gereageerd.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Is het nu zo dat studenten anoniem op het niveau van vakken en docenten kunnen evalueren?

Minister **Bussemaker**: Ja.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dank u wel.

Minister **Bussemaker**: Ik kom op het onderdeel handhaving. Een- en andermaal heb ik aangegeven dat het een onafhankelijke commissie moet zijn, die bestaat uit leden die kennis hebben van onderwijs en bedrijfsleven. Zoals ik al zei, hangt dit samen met zelfregulering. Er is eerst de mogelijkheid om zelf tot oplossingen te komen. De commissie velt pas een oordeel als er direct om gevraagd wordt, bijvoorbeeld omdat twee instellingen er niet uitkomen of omdat een van de deelnemende instellingen niet wil meedoen. Vervolgens heb ik al gezegd dat de SBB-commissie en het veld het zelf wenselijk vinden dat er via mijn handhaving een stok achter de deur is. Het gewicht van de onafhankelijke adviescommissie wordt daarmee vergroot. De commissie stelt een conceptadvies op dat eerst naar de instellingen gaat. Zij kunnen op grond van het conceptadvies besluiten hun opleidingsaanbod aan te passen en/of andere informatie aan te dragen, zodat de adviescommissie in haar advies aan mij daarmee rekening kan houden. Kortom, er zitten een heleboel stappen in voordat er echt door de commissie een advies aan mij uitgebracht wordt en ik al dan niet overga tot het uitvoeren van het advies.
Mevrouw Lucas vroeg of het wetsvoorstel alleen over de bol gaat en niet over de bbl, omdat daar sowieso sprake moet zijn van arbeidsmarktperspectief. Ik ben het met haar eens dat het aannemelijk is dat er sprake is van arbeidsmarktperspectief als er een leerwerkplek beschikbaar is, maar mijn ambities met het arbeidsmarktperspectief gaan wel verder. Het gaat

mij er niet alleen om dat een afgestudeerde student een baan kan vinden, maar ook dat deze baan op het niveau ligt van de gevolgde opleiding. Uit onderzoek van het ROA blijkt dat dit bij bbl-opleidingen niet altijd het geval is. Daarom is het naar mijn idee van belang om ook te kijken naar het arbeidsmarktperspectief van de bbl. Ik geef het voorbeeld van de opleiding medewerker schilderen. Van de bbl-gediplomeerden werkt 71% onder het niveau van de opleiding. Feitelijk zal het veel minder over de bbl dan over de bol gaan, maar ik zou de bbl niet op voorhand willen uitsluiten.
Mevrouw Lucas heeft ook gevraagd naar het accreditatiesysteem. Ik zal daarop uitgebreider ingaan bij de behandeling van de brief die ik voor de zomer van 2015 naar aanleiding van de motie-Lucas/Jadnanansing heb toegezegd. Ik zal daarbij nadrukkelijk ingaan op de context van het mbo, die wat mij betreft anders is dan die van het hoger onderwijs. Elementen uit het hoger onderwijs zijn niet zomaar te kopiëren naar het mbo. Het mbo kent immers de landelijke kwalificatiestructuur en voor kwalificaties is er in die zin een toets vooraf. Bij het hoger onderwijs hebben wij een toets die soms als behoorlijk bureaucratisch wordt ervaren en waar nadien geen enkele controle meer op is. Er is één keer een toets voor nieuwe opleidingen en vervolgens is er niets en niemand meer die controleert of die opleiding ook nog doelmatig is. Kortom, ik ga er nog uitgebreider op in, maar ik denk dat onze kwalificatiestructuur in het mbo internationaal redelijk uniek is en dat die ons mbo kwalitatief goed heeft gemaakt.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik begrijp dat er verschillen zijn tussen het mbo en het hbo. Wat het hbo nu juist interessant maakt, is dat er iedere drie à vier jaar naar de kwaliteit van de opleidingen wordt gekeken. In het mbo maken wij een kwalificatiedossier vooraf. Daarop wordt een opleiding gebaseerd. Slechts bij 3% van de opleidingen wordt per jaar inhoudelijk door de inspectie naar de kwaliteit van de opleiding gekeken. Een accreditatiesysteem waarbij je één keer per drie, vier jaar naar de opleiding kijkt, waarbij je ook nog eens zou kunnen kijken naar de macrodoelmatigheid en naar het arbeidsmarktperspectief, en waarmee je veel meer flexibiliteit in het systeem brengt, is echt het overwegen waard. Ik hoop dat de Minister daar met een open blik naar wil kijken.

Minister **Bussemaker**: Vanzelfsprekend kijk ik daar met een open blik naar, maar de systemen voor het mbo en het ho verschillen in een aantal opzichten. Ze hebben voor- en nadelen. Het is niet zo dat wij in het mbo helemaal geen kwalitatieve keuring meer hebben als een opleiding bestaat, want de inspectie kijkt één keer in de drie jaar naar de staat van de instelling. Zo zit het ook in het voortgezet onderwijs. De accreditaties in het hoger onderwijs liggen onder vuur vanwege de enorme bureaucratie die daarmee gepaard gaat. Wij moeten manieren verzinnen om dat leaner en meaner te maken en tegelijkertijd cross-sectorale en interdisciplinaire verbanden mogelijk te blijven maken. Ik zeg niet op voorhand dat het niet werkt, maar ik geef wel aan dat er geen methode is die op voorhand ideaal is.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Nee. Ik zeg ook niet dat het nu ideaal geregeld is in het hbo, maar het is wel een feit dat de inhoudelijke check jaarlijks slechts 3% van de opleidingen betreft. Dan ben je dus één keer in de 33 jaar aan de beurt. Dat lijkt mij wat weinig om de inhoudelijke kwaliteit van een opleiding op te baseren. Ik ben heel erg benieuwd hoe wij die kwaliteitsborging van het mbo gaan verbeteren, maar dat zien wij dan wel in de brief in het voorjaar. Nogmaals, wij moeten niet alleen bekijken of de

handboeken op de juiste volgorde in de kast staan, maar ook daadwerkelijk de kwaliteit van de opleiding in ogenschouw nemen.

Minister **Bussemaker**: Dat ben ik helemaal met mevrouw Lucas eens. Er zijn op dit punt zeker ook in het mbo verbeteringen te bewerkstelligen. Deze discussie voeren wij in het mbo over de inspectie en in het ho over de accreditaties. Voor beide willen wij dat de echte kwaliteit wordt bekeken. Het is een continu aandachtspunt. Wij komen er nog over te spreken naar aanleiding van de brief die voor de zomer is beloofd.
Tot slot de kleine, unieke opleidingen. Het gaat daarbij niet over kleinschaligheid en kleine opleidingen in het algemeen, maar over opleidingen die klein en uniek zijn. De commissie krijgt de opdracht om ook de specifieke context van een ondoelmatige situatie te onderzoeken alvorens adviezen uit te brengen en dat geldt ook voor deze kleine, unieke opleidingen. Ik hecht daar zeer aan, want juist dat specialistische vakmanschap, waar slechts een beperkte arbeidsmarkt voor is, kan van enorm belang voor de sector en de economie zijn. Die opleidingen mogen dus ook niet uit Nederland verdwijnen, ook niet als er minder dan achttien studenten zijn. Juist daar is de continuïteit van het grootste belang. Daarom is het van groot belang dat de commissie onderscheid kan maken tussen gevallen waarin er minder dan achttien studenten zijn en er samenwerking met andere instellingen wenselijk en mogelijk is, en gevallen waarin dat niet het geval is en zo'n opleiding op de een of andere manier beschermd moet worden. Het is mogelijk dat er dan extra actie nodig is, ook richting bedrijfsleven, bijvoorbeeld door het aanbieden van extra leerwerkbanen of private bijdragen, bijvoorbeeld in de infrastructuur van de opleiding. Mocht dat onvoldoende zijn om de opleiding aan te bieden, dan is de vraag hoe er alsnog voor kan worden gezorgd dat het aanbod in stand blijft.
Er loopt een verkenning om te onderzoeken hoe kleine, unieke opleidingen voor het beroepsonderwijs behouden kunnen blijven. Specifiek wordt bekeken of deze opleidingen deel kunnen uitmaken van een nieuwe vakinstelling. Ik heb de verkenner de gelegenheid gegeven om in het onderzoek verschillende mogelijkheden te onderzoeken en wil daar verder niet op vooruitlopen, maar ik weet wel dat ik de verkenning nog dit jaar krijg. De Kamer zal de verkenning voorzien van een reactie mijnerzijds begin 2015 krijgen.
Tegen mevrouw Lucas zeg ik dat hierin ook de rol van de commissie terugkomt en de vraag naar licenties voor vakopleidingen, want dat is een van de opties voor kleine opleidingen.

Voorzitter: Lucas

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat is heel goed. Dat krijgen we dus begin volgend jaar, maar hoe moeten wij dat zien in relatie tot dit wetsvoorstel?

Minister **Bussemaker**: Hier gaat het erom dat de SBB-commissie ook naar kleine, unieke opleidingen kan kijken. Het is een specifiek aandachtspunt waar je ze verder onderbrengt. Het kwam vorige week ook naar voren bij de kenniscentra. Die kleine, unieke opleidingen spelen overal, maar dat staat even los van deze wet.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik vind het wel interessant dat de Onderwijsraad in 2012 heeft geadviseerd om voor kleine, kwetsbare opleidingen te kijken naar een licentiesysteem. Stel dat de Minister in januari zegt dat zij dat interessant vindt. Heeft dat dan geen gevolgen voor dit wetsvoorstel?

Minister **Bussemaker**: Nee, die specialistische vakmanschapopleidingen moeten sowieso overeind blijven. Dit wetsvoorstel gaat eraan bijdragen

dat wij beter zicht krijgen op deze opleidingen, omdat men het moet melden als men met een opleiding wil stoppen of beginnen. Juist omdat dit redelijk kleine opleidingen kunnen zijn, kan een instelling besluiten om ermee te stoppen. Met dit wetsvoorstel moet de instelling zoiets dus melden. Vervolgens kan het adviestraject begonnen worden over een mogelijke oplossing. Misschien moet zo'n opleiding door een andere instelling worden aangeboden. Misschien komt er een licentie, al of niet bij een vakinstelling. Misschien komt er een organisatie voor unieke vakopleidingen. Vorige week hebben wij gesproken over de HealthTec Academy in Utrecht. Daar spelen dit soort problemen ook. Afhankelijk daarvan moeten wij voor deze kleine opleidingen wellicht specifiek iets wettelijk regelen. Dit wetsvoorstel regelt dat nog niet, maar regelt wel dat wij stap 1 kunnen zetten: het via de verplichte melding van een voornemen tot stoppen in kaart brengen van zulke opleidingen. Als wij dat onderdeel van dit wetsvoorstel niet hebben, dan wordt de rest erg moeilijk, want dan is zo'n opleiding al gestopt en moeten wij gaan repareren. Het wetsvoorstel helpt dus wel, maar lost het nog niet helemaal op.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Helder. De Minister komt nog met een advies over de kleine opleidingen. Mogelijk zit daarin een licentiesysteem, dat een apart wetgevingstraject vergt. Heb ik het zo goed begrepen?

Minister **Bussemaker**: Ja.

De heer **Van Meenen** (D66): De Minister zei terecht dat wij vorige week ook al even bij dit punt hebben stilgestaan. Volgens mij heeft zij mij toen toegezegd dat wij de verkenning direct zouden krijgen, dus niet gelijktijdig met het wetsvoorstel.

Minister **Bussemaker**: U krijgt de verkenning ook niet gelijktijdig met het wetsvoorstel, maar gelijktijdig met mijn reactie. Dat maakt voor u ook niet veel uit, want ik denk dat er nog wel een paar punten op de i moeten worden gezet terwijl ik mijn reactie schrijf. Ik zeg u toe dat u de verkenning in ieder geval voor 20 januari krijgt.
De heer Rog vroeg of het wetsvoorstel niet tot schaalvergroting leidt. Nee, dat is zeker niet vanzelfsprekend. Het leidt er wel toe dat men nadrukkelijker en explicieter over het eigen portfolio moet nadenken. Bovendien worden kleinere, unieke opleidingen beter beschermd.
Daarmee heb ik, denk ik, alle vragen beantwoord.

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Ik herinner aan mijn vraag of de Minister scherp wil monitoren of deze zelfregulering ook werkt en zorgt voor het bijstellen van het aanbod van opleidingen. Wil de Minister de Kamer over twee jaar informeren over de resultaten van deze aanpak? Wat is de afgesproken methodiek? Zijn de gesprekken op gang gekomen?

Minister **Bussemaker**: Sorry, die vraag heb ik inderdaad niet beantwoord. Ik wil dit graag doen, maar pas over vier jaar, want dan evalueren wij de wet. Anders leidt het tot een enorme extra berg papier.

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Ik wil geen papierberg veroorzaken en vind over vier jaar ook goed.

De **voorzitter**: Wij gaan door met de tweede termijn van de Kamer.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Voorzitter. Het feit dat de Minister als een ultimum remedium kan ingrijpen als de zorgplicht rond het arbeidsmarktper-

spectief of de doelmatigheid in het gedrang komt, steunen wij van harte.
Het is goed dat daarbij een soort escalatieladder wordt gehanteerd, waarbij wij beginnen bij de scholen, waarbij wij vervolgens de inspectie en de SBB een rol geven en waarbij uiteindelijk de Minister kan ingrijpen om ervoor te zorgen dat belastinggeld doelmatig wordt besteed.
Het is ook goed dat de studiebijsluiter verplicht wordt. Het is voor studenten heel erg belangrijk dat zij die informatie krijgen. Wij zijn blij dat daarin met name het middellangetermijnperspectief voor de arbeidsmarkt wordt meegenomen. Ik dank de Minister voor de toezegging dat de BPV-monitor daarin op termijn zal worden meegenomen.
Wat de medezeggenschap en het amendement-Jadnanansing/Van Meenen betreft vindt de VVD dat leerlingen vooral op school zitten om wat te leren en niet om de school half mee te besturen. Wij wachten de gewijzigde toelichting op het amendement af, maar zien er voorlopig nog niet heel veel in.
Mijn laatste punt betreft het private en het bekostigde aanbod. Als D66 daarover een amendement als dat op stuk nr. 8 indient, dan rest mij niet veel anders dan de heer Van Meenen bij de VVD een cursus liberalisme aan te bieden. Dat gaan wij regelen. Ik dien daarover ook de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Minister met het wetsvoorstel macrodoelmatigheid een voorstel doet ter verbetering van de aansluiting van het bekostigde onderwijs op de arbeidsmarkt en teneinde belastinggeld doelmatig te besteden;

overwegende dat het private onderwijs via marktwerking al een eigen doelmatigheidsprikkel heeft;

voorts overwegende dat het bestaande private aanbod wel van invloed is op de vraag of overheidsgeld doelmatig wordt besteed als er een nieuwe bekostigde opleiding wordt gestart;

verzoekt de regering om bij het bepalen van de macrodoelmatigheid bij de bekostigde instellingen het bestaande private aanbod mee te laten wegen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Lucas. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 10 (33 948).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Mevrouw Lucas triggert ons met haar opmerking dat scholieren er niet zijn om de school mede te besturen. Vervolgens biedt zij de heer Van Meenen een cursus liberalisme aan, maar ik zou die cursus ook aan mevrouw Lucas willen aanbieden. Ik denk even aan grote liberale denkers, zoals Locke en Mill, die juist afstand wilden nemen van het feodalisme. Zij wilden zo veel mogelijk mensen als volwaardige deelnemers aan een samenleving zien. Waarom bepleit mevrouw Lucas een terugkeer naar het feodalisme?

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik bepleit geen terugkeer naar het feodalisme, maar ik vind wel dat er grenzen zijn aan het meebesturen door leerlingen. Wij hebben al de studenttevredenheid. Dat is al een onderdeel van de studiebijsluiter en staat ook in dit wetsvoorstel. Bij de informatievoorziening wordt de studenttevredenheid gewoon betrokken. Leerlingen krijgen de kans om hun mening over de school te geven. Ik vind dat prima, maar ik weet niet of je leerlingen een kwaliteitsoordeel over opleidingen en onderwijskwaliteit moet willen aandoen. Dat heb ik willen zeggen. Wij wachten de gewijzigde toelichting af.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dan moet ik maar constateren dat ik het verkeerd heb begrepen en dat mevrouw Lucas net als de Minister tegenwoordig volwaardig voorstander is van instemmingsrecht van studenten en docenten op de begroting voor het hoger onderwijs. Dat is blijkbaar de lijn van de VVD.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Dat vind ik juist niet. De heer Van Dijk moet beter opletten. Hij heeft het alweer verkeerd begrepen. Ik geef juist aan dat er een grens aan zit. Ik wil niet overal instemmingsrecht, omdat ik vind dat leerlingen er niet zijn om een school te besturen. Ik vind dat leerlingen er zijn om een vak te leren en voorbereid te worden op de arbeidsmarkt. Ik vind het prima als er medezeggenschap is en adviesrecht op sommige belangrijke onderwerpen, maar ik wil zeker niet toe naar een instemmingsrecht op allerlei onderdelen waarvan ik vind dat leerlingen daar niet voor op school zitten.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Waarvan akte.

Voorzitter: Lucas

Mevrouw **Jadnanansing** (PvdA): Voorzitter. In de tweede termijn bedank ik de Minister voor het beantwoorden van mijn vragen. Ik dank haar voor de toezegging op het punt van de stages. Ik ben heel erg blij met het gesprek dat wij hadden over het amendement. Ik denk dat het prachtig is als wij scholieren ook laten meepraten over de kwaliteit van het onderwijs. Het moet niet alleen gaan om de vraag of zij er tevreden over zijn of niet. Nee, zij moeten dat gesprek ook veel inhoudelijker kunnen voeren. Scholieren zijn vaak veel beter dan wij denken in staat om zelf mee te denken over de inhoud van het onderwijs.

De heer **Van Meenen** (D66): Voorzitter. Goed dat de Minister ook ziet dat een leven lang leren een belangrijke rol speelt in het kader van de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Studenten moet ook na hun opleiding een perspectief worden geboden. Ik ben ook blij met het oordeel van de Minister over het amendement van mevrouw Jadnanansing en mijzelf, want anders dan sommige andere partijen heeft D66 wel een groot vertrouwen in het oordeel van studenten, ook als het gaat over de kwaliteit van hun onderwijs en hun docenten. Ik heb daar zelf heel goede ervaringen mee; ze nemen dat bijzonder serieus.
De cursus liberalisme van de VVD zal ik graag volgen, want ik ben er heel benieuwd naar. Ik hoor vooral heel veel vrije markt en weinig onderwijs. Het is pikant dat met de wederkomst van mevrouw Lucas naar deze commissie het bij de VVD vooral over markt en wat mij betreft iets te weinig over onderwijs gaat.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik moet natuurlijk even reageren op deze uitdaging. Het is de VVD heel erg te doen om het onderwijs, omdat wij denken dat een vrije markt met een breed privaat aanbod keuzeruimte

biedt voor de leerling. Een leerling is erbij gebaat als hij uit een zo ruim mogelijk aanbod kan kiezen. Wat ik niet zo liberaal vind in het verhaal van de heer Van Meenen, is dat hij eigenlijk aangeeft dat hij bang is dat door een privaat aanbod het bekostigd aanbod wordt verdreven. Dat is de omgekeerde wereld. Als het privaat geregeld wordt zonder overheidsfinanciering, dan hoort het bij een liberale partij om te zeggen: dan hoeft er dus geen ingrijpen van de overheid te zijn, dan hoeft er geen bekostigd aanbod te zijn, want het is al geregeld. Ik zou daar graag nog een keer met de heer Van Meenen over doordiscussiëren. Het kan niet zo zijn dat het bekostigd aanbod het private aanbod in de weg zit. Tegelijkertijd lijkt het mij prima als het private aanbod het bekostigd aanbod verdrijft. Dan kunnen wij met minder belastinggeld toe. Dat lijkt mij winst voor iedereen.

De heer **Van Meenen** (D66): Wij kennen natuurlijk de achterliggende agenda van de VVD, die het liefst zou zien dat ten minste het hoger onderwijs en zo mogelijk ook het middelbaar beroepsonderwijs volledig geprivatiseerd worden. Ik zie de woorden van mevrouw Lucas toch maar vooral in dat licht. Er zijn tal van cursussen die ik haar zou willen aanbieden als tegenprestatie voor haar aanbod.

Mevrouw **Lucas** (VVD): De VVD is niet voor een totale privatisering van het onderwijs, maar wij willen wel de vraag en niet het aanbod centraal stellen. Wij zouden liever overgaan naar vraagfinanciering in plaats van aanbodfinanciering, zoals het nu gaat, waardoor er allerlei ondoelmatige situaties ontstaan.

De heer **Van Meenen** (D66): Dat is nu precies wat ik beoog te voorkomen, maar laten wij het hierbij maar even laten.
Het is goed dat het inmiddels ingetrokken amendement ertoe geleid heeft dat de Minister heeft toegezegd om de eventuele verstoringen in het publiek-private aanbod te monitoren.
Ik dank de Minister ervoor dat zij nog een keer een lans heeft gebroken voor het kleinschalig, specialistisch vakonderwijs. Ik ben blij dat wij binnen een paar weken de verkenning en de reactie van de Minister krijgen.

Voorzitter: Lucas

De heer **Rog** (CDA): Ik zou de D66-fractie willen vragen wat haar oordeel is over deze wet.

De heer **Van Meenen** (D66): Ik schat in dat dit een heel klein plusje wordt.

De heer **Rog** (CDA): Ik stel die vraag omdat ik de heer Van Meenen ken als iemand die het ook vaak heeft over ruimte en verantwoordelijkheid voor de sector. Wij hebben gezien dat de sector enorme stappen heeft gezet; de Minister heeft dat ook erkend. Ik ben eigenlijk heel benieuwd wat de heer Van Meenen in de beantwoording heeft overtuigd, dat er nu wetgeving als instrument nodig is om datgene wat er al gebeurt om die aansluiting van onderwijs op arbeidsmarkt te verbeteren, verder te versterken.

De heer **Van Meenen** (D66): Natuurlijk is het altijd jammer als er wetten zijn om dingen te regelen, zeker als die op sommige vlakken al goed gaan, maar wij moeten niet de illusie hebben dat het onderwerp van de macrodoelmatigheid in dit land goed gaat. Ik ben ervan overtuigd dat het beter kan en ik vind overigens ook niet dat er met dit wetsvoorstel een enorme toename is van de administratievelastendruk. De Minister is daar in het debat met de heer Rog uitgebreid op ingegaan. Wellicht dat daar in eerste instantie wel sprake van was, maar daar zijn vervolgens maatre-

gelen op genomen. Per saldo bevat dit wetsvoorstel toch een aantal elementen die mijn fractie wel bekoren. Het is altijd jammer als het zo moet, maar als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan.

De heer **Beertema** (PVV): Voorzitter. Ik dank de Minister voor haar uitleg, die het voor mij nog niet helemaal duidelijk heeft gemaakt, zij het dat zij mij wel aan het twijfelen heeft gekregen. Zelfregulering zonder hete adem in de nek werkt niet. Ik heb geconstateerd dat de zelfregulering in de sector met de hete adem van de al bestaande maatregelen, goede dingen tot stand gebracht heeft. Mijn vraag blijft overeind of deze wet nodig is om dat nog verder aan te scherpen. De Minister appelleert wel aan onze bezwaren tegen die vrijblijvendheid door te benadrukken dat aan het eind van het hele traject – die analyse van de arbeidsmarkt, dat overleg, die zelfregulering, de commissie – de Minister de eindverantwoordelijkheid neemt. Dat gaan wij zien. Wij zijn daar gevoelig voor, maar ik moet het nog even laten bezinken. Wij komen erop terug.

De heer **Rog** (CDA): Voorzitter. Het is goed dat wij met de Minister over dit belangrijke onderwerp hebben gedebatteerd. Mijn fractie deelt de doelen van de Minister, maar ik concludeer dat de Minister ook hier erkent dat er al heel forse stappen zijn gezet door de sector, door het beroepsonderwijs, door het bedrijfsleven, door de SBB. Het CDA heeft grote moeite met overheidsinterventies als zaken opgepakt worden door de samenleving zelf. Ik concludeer dat de noodzaak voor deze wetgeving voor mij niet is aangetoond. De lessen van Dijsselbloem maken ons heel voorzichtig met nieuwe wetgeving, juist wanneer er al zo veel initiatieven zijn.
Ik kom terug op die extra administratieve lasten en die uitvoeringslasten. Wij hebben verschillende cijfers gezien. In de memorie van toelichting lees ik dat de structurele uitvoeringslasten 0,4 miljoen bedragen en de structurele administratieve lasten 0,1 miljoen. Kan de Minister dat hier bevestigen? Dan betreft het wetsvoorstel niet alleen te vroeg ingezette wetgeving, maar leidt het ook tot extra lasten voor het onderwijs. Ik denk dat het onderwijs het verdient om eerst de zaakjes waar men mee bezig is verder op orde te krijgen, en niet weer nieuwe administratieve lasten over zich heen te krijgen.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik ken het CDA als een groot liefhebber van de polder in het onderwijs en van zelfregulering, maar ook als een partij die vindt dat belastinggeld goed besteed moet worden en dat mogelijke besparingen daarop zeker moeten worden gerealiseerd. Hoe wil de heer Rog de zorgplicht van de Minister handhaven zonder dit wetsvoorstel? Hoe voorkomen wij dan dat er opleidingen zijn met minder dan achttien leerlingen waar de overheidsmiddelen volslagen ondoelmatig worden besteed?

De heer **Rog** (CDA): Dat is dus eigenlijk het punt dat ik maak. Deze wet komt mijns inziens veel te vroeg. Er is op dit moment tal van andere wetgeving die zeer nauw aansluit op datgene wat hier wordt voorgesteld, namelijk het beperken van het aantal opleidingen. Er zijn ontzettend veel initiatieven in het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven zelf. Een van de lessen van Dijsselbloem is dat wij eerst bekijken hoe het beleid uitpakt, alvorens wij nieuwe interventies plegen. De Minister heeft op tal van terreinen doorzettingsmacht gekregen. Laten wij eerst maar eens eventjes kijken hoe dat uitpakt, voordat wij er nieuwe wetgeving bovenop stapelen. Met pijn in het hart zal ik mijn fractie moeten adviseren om tegen dit wetsvoorstel te stemmen.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Die conclusie zagen we aankomen. Wat ik wel bijzonder vind, is dat de heer Rog het voornamelijk over het onderwijs zelf heeft, maar niet over leerlingen die beschermd zouden moeten worden voor opleidingen zonder arbeidsmarktperspectief of over de belastingbetaler die beschermd moet worden tegen de ondoelmatige besteding van belastinggeld. Het lijkt altijd weer te gaan om de bescherming van bestaande belangen in de sector. Daar maak ik mij bij het CDA af en toe weleens wat zorgen over.

De heer **Rog** (CDA): Dan moet ik helaas constateren dat mevrouw Lucas helemaal niets heeft begrepen van mijn bijdrage en dat spijt mij zeer. Ik heb gezegd dat er in het belang van de leerlingen ontzettend veel gedaan is door anderen dan de overheid. Ik ken de VVD als een partij die de overheid pas in stelling brengt als het echt niet anders kan. Helaas moet ik constateren dat ik nu bijna planeconomieachtige visioenen krijg bij de interventies die de VVD wil plegen in het kader van de arbeidsmarktrelevantie. Het CDA heeft toch echt wat meer vertrouwen in de markt en de samenleving dan de VVD.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Als de heer Rog goed had opgelet, had hij gehoord dat ik zei dat er sprake is van een escalatieladder. Ik sta bepaald geen planeconomie voor, maar als de overheid belastinggeld uitgeeft, moet zij er ook voor zorgen dat zij kan ingrijpen als dat heel ondoelmatig gebeurt. Daarvoor heb je een ultimum remedium nodig. Zo heb ik deze wet ook gezien. Ik constateer dat de heer Rog daar niet aan durft, omdat hij bang is dat bepaalde belangen in de sector dan geschaad worden. Daarbij gaat het om belangen die vooral bezig zijn met het voortbestaan van eigen baantjes en niet zozeer met een doelmatig en arbeidsmarktrelevant aanbod.

De heer **Rog** (CDA): Dat laatste punt heb ik zonet al gepareerd. Het andere punt is of er ingegrepen moet worden en of de escalatieladder verder moet worden opgetuigd. De CDA-fractie zegt dat dat de conclusie zou kunnen worden als wij zien dat de andere tredes op de ladder geen effect hebben gehad, als wij zien dat al het werk van de opleidingen en het bedrijfsleven onvoldoende tot stand heeft gebracht. De VVD zet dat weg als «de polder» met allerlei negatieve connotaties. De instellingen en het bedrijfsleven spannen zich echter in om kinderen op te leiden tot goede beroepskrachten. Als dat allemaal niet werkt, kunnen wij in laatste instantie naar de overheid kijken, maar ik wil eerst graag bekijken in hoeverre al die initiatieven positief of negatief uitpakken. Ik zal met een amendement komen dat regelt dat de bevoegdheid van de Minister tot het ontnemen van rechten aan een opleiding bij het niet naleven van de zorgplicht, vervalt. Dergelijk vergaand instrumentarium kan pas aan de orde zijn wanneer wij zien dat datgene wat nu in gang gezet is niet werkt.

Voorzitter: Lucas

De heer **Beertema** (PVV): Ik begrijp niet helemaal wat dat amendement van de heer Rog aan de wet gaat toevoegen. Dat kan toch alleen maar een destructief amendement zijn? De heer Rog is tegen de wet en gaat een amendement indienen dat de wet zo maakt, dat het CDA niet meer tegen is. De heer Rog moet wel een beetje gaan uitkijken dat hij niet net als de VVD altijd heel hard blaft, maar nooit bijt.

De heer **Rog** (CDA): Ik heb net aangegeven wat mijn advies aan de fractie zal zijn. Dat neemt niet weg dat het verstandig is om andere fracties, die naar ik begrijp geheel in strijd met hun ideologie wél voor dit wetsvoorstel gaan stemmen, in overweging te geven met dit amendement in te stemmen, zodat de consequenties van het voorstel beperkter zullen zijn.

De heer **Beertema** (PVV): Dan feliciteer ik de coalitie en de Minister, want het CDA gaat dan natuurlijk gewoon voorstemmen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Je zou denken dat er morgen verkiezingen zijn als je hoort wat hier allemaal over tafel komt. Ik noteer «planeconomieachtige visioenen». Dat lijkt mij een kandidaat voor woord van het jaar.
Het is nog niet geheel duidelijk wat deze wet precies gaat toevoegen. Ik constateer dat er een forse bezuiniging op het mbo plaatsvindt en dat er daarmee een prikkel is om het aanbod van opleidingen doelmatiger te maken, maar zou dat niet gebeuren als deze wet er niet was? Wat is precies de toegevoegde waarde, zeker in het licht van de kritiek van de Raad van State? In navolging van de heer Rog zou ik kunnen zeggen dat de wet misschien wel zinvol is, maar dat de timing verkeerd is.
In januari krijgen wij meer informatie over de kleine opleidingen. Ik ben gecharmeerd van het voorstel van de Onderwijsraad: een licentiesysteem om kleine opleidingen te beschermen. Wij zien dat die overal in het land bedreigd worden. Vaak heeft dat met economische argumenten te maken, want ze kunnen duur zijn. Dan laat men die grote opleiding in stand en gaat die kleine, waardevolle opleiding ten onder. Dat zou ik willen tegengaan. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat unieke en maatschappelijk relevante kleine opleidingen beschermd kunnen worden door middel van een licentiesysteem;

constaterende dat de Onderwijsraad deze aanbeveling deed, mede om verschraling van het aanbod tegen te gaan;

verzoekt de regering, een voorstel te doen voor een licentiesysteem voor unieke en maatschappelijk relevante kleine opleidingen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk.
Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 11 (33 948).

De heer **Van Meenen** (D66): Ik heb inmiddels de motie van mevrouw Lucas gelezen. In het dictum wordt het kabinet verzocht om bij het bepalen van de macrodoelmatigheid bij bekostigde instellingen het bestaande private aanbod te laten meewegen. Stel dat er al een private opleiding commerciële economie of verpleging is. Wil de VVD dan dat een publieke instelling afziet van het aanbieden van zulke opleidingen?

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Als er een private opleiding is – de opleiding van Fokker was daarvan een heel mooi voorbeeld – en een naastgelegen roc wil zo’n opleiding nieuw gaan aanbieden, dan moet de onafhankelijke commissie ook even kijken naar het reeds bestaande commerciële aanbod. Soms verschilt dat in prijs nauwelijks van elkaar. Vaak is het

bedrijfsleven prima tevreden. Dan moeten wij er geen bekostigd aanbod naast gaan zetten.

De heer **Van Meenen** (D66): Mevrouw Lucas zegt dat de kosten ongeveer gelijk zijn, maar bij mijn weten zijn de kosten voor de student bij een publiek gefinancierde opleiding aanzienlijk lager dan die bij een private opleiding. Zegt mevrouw Lucas daarmee in feite dat zij bepaalde vormen van onderwijs in een regio wil afsluiten voor studenten die niet voldoende middelen hebben om zo'n private opleiding te volgen?

Mevrouw **Lucas** (VVD): Nee, dat wil ik niet. Als het om bedrijfsscholen gaat, bekostigen de bedrijven vaak een groot deel van de opleiding. Voor de student is het dan helemaal niet zo veel duurder. Met de motie wil ik het private aanbod laten meewegen. Als de onafhankelijke commissie constateert dat er een privaat aanbod is, maar dat dat voor de gemiddelde student niet te betalen is, dan is het best mogelijk dat er een bekostigd aanbod naast wordt gezet. Maar er moet wel naar gekeken worden om te voorkomen dat privaat aanbod verdrongen wordt. Dat zou namelijk oneerlijke concurrentie zijn.

Voorzitter: Lucas

De **voorzitter**: Wij gaan direct door naar de tweede termijn van de Minister. Wij lijken 15.30 uur als eindtijd te gaan halen.

Minister **Bussemaker**: Dat zou mooi zijn, voorzitter. Ik gun het mijn medewerkers zeer, want ze hebben hectische maanden achter de rug.
Ik loop de inbreng van de woordvoerders in tweede termijn nog even langs. Fijn dat de woordvoerders van VVD en PvdA in ieder geval op een aantal punten tevreden zijn. De motie van mevrouw Lucas is naar mijn idee overbodig. Dat betekent dat ik haar ontraad. In de memorie van toelichting staat namelijk al dat voor de naleving van de zorgplicht doelmatigheid het opleidingenaanbod van niet-bekostigde instellingen relevant kan zijn. Daar kan dus al naar worden gekeken. Ik zeg erbij dat het bekostigd onderwijs naar mijn oordeel een eigen verantwoordelijkheid heeft, namelijk op het punt van de toegankelijkheid. Er kunnen wel niet-bekostigde opleidingen in eenzelfde regio zijn, maar als daar een collegegeld van € 10.000 voor wordt gevraagd, kan er toch een reden voor het bekostigd onderwijs zijn om zo'n opleiding aan te bieden, namelijk vanwege de toegankelijkheid van het onderwijs. Het is bekend dat de regering zeer hecht aan de toegankelijkheid van mbo, hbo en wo, van het hele onderwijs, voor iedereen. Dat neemt niet weg dat het wel van belang kan zijn om te bekijken wat er verder speelt, maar dat is al uitgebreid toegelicht in de memorie van toelichting.

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik zal dat even nakijken, want wij zijn niet van de afdeling overbodige moties. Als het inderdaad zo in de memorie van toelichting staat, zal ik te zijner tijd mijn motie intrekken.

Minister **Bussemaker**: Ik dank de heer Van Meenen voor het intrekken van zijn amendement. Inderdaad heb ik toegezegd dat wij de relatie tussen niet-bekostigd onderwijs en publiek onderwijs zullen monitoren. Net als de heer Van Meenen hecht ik zeer aan het kleinschalig, specialistisch vakonderwijs. Daarover krijgt de Kamer in januari de verkenning, inclusief mijn reactie.
Ik dank de heer Beertema voor zijn eerlijke conclusie dat hij nog twijfelt. Ik hoop dat ik hem kan overtuigen in mijn beantwoording van de heer Rog. De heer Rog wijst erop dat de sector al zo veel doet en wil niet dat de overheid daarop ingrijpt. Daarmee suggereert hij dat wat wij zouden doen door de zorgplicht in tegenspraak zou zijn met zelfregulering. Dat is het

naar mijn idee juist niet. Ik ben er zeer van overtuigd dat datgene wat wij hier doen, die zelfregulering bevordert. Instellingen kunnen aangeven dat er een probleem is. De onafhankelijke adviescommissie gaat daarnaar kijken en maakt een conceptadvies. Dat gaat terug naar de instellingen, die daar commentaar op kunnen geven en conclusies uit kunnen trekken. De commissie overweegt het vervolgens nog een keer en stuurt een advies naar mij. Op dat moment kan ik ingrijpen. Er is dus heel veel ruimte voor zelfregulering. Sterker nog, de scholen en de SBB vragen om deze laatste stap. Zij weten dan namelijk dat die zelfregulering meer kans van slagen heeft. Het is niet zo dat zij zeggen: wij doen al zo veel en doe er nou niet nog eens een schepje bovenop. Zij hechten eraan dat wij dit goed afhechten met die laatste stap, namelijk een serieus advies van de SBB-commissie aan mij, waarop ik kan handhaven. Als wij echt willen luisteren naar de partijen die de zelfregulering moeten vormgeven, dan zou de heer Rog in ieder geval voor dit onderdeel van de wet moeten zijn. Misschien draagt dit bij aan de meningsvorming van de heer Beertema: wij doen hier echt niks overbodigs. Het gaat echt om het vinden van een evenwicht tussen wat scholen en bedrijfsleven op regionaal niveau doen, de werkzaamheden van de onafhankelijke adviescommissie en in laatste instantie mijn inbreng. Zonder dat laatste wil ik ook niet meer worden aangesproken op een wenselijk ingrijpen mijnerzijds bij opleidingen waarvan de Kamer vindt dat ze eigenlijk niet aangeboden moeten worden. Als de heer Rog niet voor het wetsvoorstel stemt, dan stemt hij dus ook niet voor het geven van goede voorlichting aan studenten bij het begin van hun opleiding en evenmin voor het melden van het stopzetten van of beginnen met opleidingen. En dat laatste is stap 1 voor het behouden van specialistische vakopleidingen.

De heer **Rog** (CDA): Hier doet de Minister iets wat niet helemaal correct is. Meermalen heb ik aangegeven belang te hechten aan goede voorlichting aan mbo-studenten, aan het bieden van een goed arbeidsmarktperspectief, aan bijsluiters, etc. Dat gebeurt inmiddels in toenemende mate. Ik heb de Minister gevraagd of zij denkt dat dat ineens niet meer zal gebeuren als deze wet er niet komt. Ik heb dat overigens ook aan instellingen gevraagd. Daarop heeft men mij verteld hoe men het doet en waarom men het doet. Ik verschil daarover van mening met de Minister en met de liberale partijen hier. Ik geef de instellingen graag het vertrouwen dat zij er op een goede manier mee bezig zijn. Als er geen wet nodig is om dit te regelen, dan moeten wij zo'n wet niet aannemen. Ik ben voor het doel, maar tegen het onnodig wettelijk vastleggen van dingen.

Minister **Bussemaker**: Het is goed dat het eerste punt is opgehelderd, maar ik geef juist aan dat ook de sector zelf vindt dat dit wel nodig is, juist om die zelfregulering goed handen en voeten te geven. De sector vindt die stok achter de deur van dit wetsvoorstel van belang. Ik ben overigens met de heer Rog van mening dat niet alles onnodig door het departement van OCW moet worden opgelost. Maar de noodzaak van dit wetsvoorstel wordt dus wel door de heer Rog betwist, maar niet door de scholen en de SBB.
De heer Rog wees op de structurele lasten van 0,4 miljoen en 0,1 miljoen. Dat klopt, maar bij die 0,1 miljoen gaat het om het melden van het stoppen en starten van opleidingen. En dat is van belang voor het specialistisch vakonderwijs. Het bedrag van 0,4 miljoen heeft betrekking op de studiebijsluiter en het voorlichten. Het zijn structurele kosten, maar ze hebben dus niet met de zorgplicht te maken. Als de instellingen doen wat zij moeten doen, kan daar het bezwaar volgens mij niet in zitten.
Als de heer Rog een amendement zou indienen om de zorgplicht eruit te halen, dan zeg ik bij voorbaat dat ik dat in de meest krachtige formuleringen ontraad.

De heer Van Dijk vroeg naar de toegevoegde waarde en de timing. Wachten is geen optie, want dan zou het allemaal wel eens niet kunnen gaan werken. Wij weten al dat het misschien niet gaat werken als er geen stok achter de deur staat.
Ik vraag de heer Van Dijk om zijn motie over de licenties aan te houden. Ik heb aangegeven dat in januari de verkenning en mijn reactie naar de Kamer komen. Ik heb eerder zelf over licentiesystemen gesproken. Dat het een optie is die ik niet bij voorbaat afwijs, is dus duidelijk. Wij moeten het parlementaire proces niet bevuilen, wij dienen de reguliere procedures niet als er een paar weken voordat de Kamer mijn standpunt ontvangt een motie wordt ingediend. Als de motie niet wordt aangehouden, ontraad ik haar.

Voorzitter: Jadnanansing

Mevrouw **Lucas** (VVD): Ik heb inmiddels de toelichting op de wet gelezen en trek mijn motie op stuk nr. 10 in. Inderdaad staat het op deze manier in de memorie van toelichting.

Voorzitter: Lucas

De **voorzitter**: Aangezien de motie-Lucas (33 948, nr. 10) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.
Ik kijk even naar de heer Van Dijk om te zien of hij nog iets wil doen met zijn motie.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Mijn motie staat als een huis. Wij praten al heel lang over het beschermen van kleine opleidingen, ook in het hoger onderwijs. Ik adviseer iedereen om de motie te steunen.

De **voorzitter**: Ik vat de toezeggingen van de Minister samen:
– In 2015 ontvangt de Kamer de uitwerking van mogelijkheden voor cross-overexperimenten, bijvoorbeeld tussen techniek en zorg.
– Over het opnemen van de bpv-monitor in de studiebijsluiter wordt de Kamer bij de evaluatie van de studiebijsluiter over twee jaar geïnformeerd.
– Voor 1 juni wordt de beleidsregel aan de Kamer voorgelegd waarin de zorgplicht voor doelmatige aanwending van rijksbijdragen en de zorgplicht voor het arbeidsmarktperspectief nader worden geformuleerd.
– In de beleidsregel wordt ook de beschikbaarheid van stageplaatsen meegenomen, mede ter uitwerking van de motie-Jadnanansing/Lucas (33 880, nr. 8).
– De Minister zegt toe, mogelijke verstoringen in het publieke en private aanbod van mbo-opleidingen te zullen monitoren en de Kamer daarover bij de evaluatie van deze wet over vier jaar te informeren.
– De Kamer ontvangt voor de zomer van 2015 de uitwerking van de motie-Lucas/Jadnanansing (33 880, nr. 5) inzake het accreditatiesysteem in de context van het toekomstbestendig mbo.
– Voor 20 januari 2015 ontvangt de Kamer een verkenning, inclusief beleidsreactie, inzake de kleine, unieke opleidingen, waarin wordt meegenomen de rol van de SBB-commissie en de mogelijkheid van een licentiesysteem.

Sluiting 15.34 uur.